Klinik Psikoloji Dergisi · *(2026), 10(1), 86–104*
Doi: 10.57127/kpd.26024438.1607070

ÖZGÜN MAKALE

Duygu tanıma performanslarının empati ve aleksitimi düzeyleri ile duygudurum açısından incelenmesi: Deneysel bir çalışma

Ecem Güntutmaz[1], Sude Tavukcu[2], Emin Özbayrak[3], Poyraz Efe Paçal[4], İpek Şenkal Ertürk*[5]

[1] Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı (Tezli), Ankara, Türkiye
[2] Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Genel (Deneysel) Psikoloji Yüksek Lisans Programı (Tezli), Ankara, Türkiye
[3] Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Yüksek Lisans Programı (Tezli), Antalya, Türkiye
[4] Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Psikoloji Yüksek Lisans Programı (Tezli), Ankara, Türkiye
[5] Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Ankara, Türkiye

Öz

Duygusal süreçler üzerine yürütülen çalışmalar insanların hissettikleri duygularla tutarlı duygusal uyaranlara karşı dikkat ve bellek yanlılığı gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ancak duygudurum tutarlılık etkisinin, aleksitimi düzeyi yüksek bireylerde de sürdürülüp sürdürülmediği test edilmemiştir. Bu çalışmada, empati ve aleksitimi düzeyleri farklılaşan bireylerde yüz ifadesinden duygu tanıma üzerinde tutarlılık temelli bir yanlılığın olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında, 18-55 yaş aralığındaki 247 katılımcı Demografik Bilgi Formu, Empati Ölçeği ve Yirmi Maddelik Toronto Aleksitimi Ölçeği'ni doldurmuştur. Çalışmanın deneysel kısmını oluşturan ikinci aşamasının dışlama kriterleri sonucundaki örneklemi, çalışmanın ilk aşamasına da katılan 18-30 yaş aralığındaki 141 katılımcıdan oluşmuştur. Nihai analizler 105 katılımcı üzerinden yürütülmüştür. İkinci aşamada katılımcılar öncelikle Yirmi Maddelik Toronto Aleksitimi Ölçeği ile ölçülen aleksitimi açısından "düşük" ve "yüksek" olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Ardından bu grupların her biri için Empati Ölçeğinden hareketle empatisi "düşük" ve "yüksek" gruplar elde edilmiştir. Oluşturulan bu dört gruptaki katılımcılar; üzüntü, mutluluk ve kontrol koşullarından birine seçkisiz olarak atanmış ve duygu sevki gerçekleştirilmiştir. Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği ile duygu sevkinin kontrolü gerçekleştirilmiştir. Son olarak farklı duygudurum koşulları altındaki katılımcılar, yüz ifadesinden duygu tanıma görevine alınmışlardır. Görevde katılımcılardan gösterilen yüzlerdeki duygusal ifadeleri saptamaları istenmiştir. Duyguların doğru saptanma oranları mutluluk, üzüntü ve diğer duygular için ayrıştırılmıştır. Yapılan analizler farklı duygu sevki altında yer alan ve/veya empati ve aleksitimi düzeyleri farklılaşan bireylerin duygu sevkiyle tutarlı uyarıcılara yönelik yanlılık göstermediklerini, yüz ifadesinden olumlu, olumsuz ve genel duygu tanıma performansları açısından farklılaşmadıklarını göstermiştir. Mevcut çalışmanın aleksitimi düzeyi yüksek bireylerle duygular üzerine yürütülen klinik araştırma ve uygulamalarda yol gösterici nitelik taşıyabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: duygudurum tutarlılık etkisi, yüz ifadesinden duygu tanıma, aleksitimi, empati

Investigation of emotion recognition performances in terms of empathy and alexithymia levels and mood: An experimental study

Abstract

Studies on emotional processes reveal that people exhibit attention and memory biases toward emotional stimuli that align with their emotions. However, researchers have not analyzed whether the mood congruency effect persists in individuals with high levels of alexithymia. This study aimed to examine whether there is a consistency-based bias in facial emotion recognition among individuals with varying levels of empathy and alexithymia. In the first phase of the study, 247 participants aged 18 to 55 completed the Demographic Information Form, Empathy Scale, and 20-Item Toronto Alexithymia Scale. The sample for the second phase, which included the experimental component, consisted of 141 participants aged 18 to 30 who also participated in the first phase after applying the exclusion criteria. Researchers conducted final analyses on 105 participants. In the second phase, participants were categorized into 'low' and 'high' alexithymia groups, as measured using the Toronto Alexithymia Scale. Then, researchers formed 'low' and 'high' empathy groups based on the Empathy Scale within each alexithymia group. Subsequently, the participants in these four groups were randomly assigned to one of the sadness, happiness, or control conditions, and emotion induction was implemented. Emotion induction was controlled using the Positive and Negative Affect Scale. Finally, participants under different mood conditions completed the Facial Emotion Recognition task that required them to detect emotional expressions on a series of faces. The correct detection rates of emotions were analyzed separately for happiness, sadness, and others. Analyses revealed that individuals under different emotion inductions and/or with varying levels of empathy and alexithymia did not exhibit biases toward stimuli that aligned with emotion induction and did not show variations based on positive, negative, and general facial emotion recognition performance. The current study can guide clinical applications and research conducted on emotions in individuals with elevated levels of alexithymia.

Keywords: mood congruency effect, facial emotion recognition, alexithymia, empathy

GİRİŞ

Psikoloji alanyazınında duygular önemli bir yer kaplamaktadır. Bellek, dikkat, karar verme, algı gibi birçok farklı değişkenle duyguların birlikte ele alındığı çok sayıda çalışmanın varlığı bilinmektedir. Örneğin Lee ve Sternthal (1999) pozitif duygudurum ve bellek performansı üzerine yürüttükleri çalışmada olumlu duygudurumun nötr duygudurumla kıyasla hatırlamayı artırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Wadlinger ve Isaacowitz (2006) ise dikkat ve duygudu-

*Sorumlu Yazar. **Eposta:** isenkal@ankara.edu.tr

Geliş: 27.12.2024 · **Düzeltme:** 07.04.2025 · **Kabul:** 23.05.2025 · **Çevrimiçi Yayımlanma:** 29.12.2025
Yazar Notu: (1) Çalışmamıza olan değerli katkılarından dolayı Arş. Gör. Dr. Turan Gündüz'e teşekkürlerimizi sunarız. (2) Bu çalışma 06.09.2024 tarihinde Ulusal Psikoloji Lisansüstü Öğrencileri Kongresi, Akdeniz Üniversitesinde poster bildiri olarak sunulmuştur.
Klinik Psikoloji Araştırmaları Derneği 2026

rumu birlikte ele aldıkları çalışmada, olumlu duygudurumun olumlu duygusal uyaranlara olan dikkati artırdığı bulgusuna ulaşmışlardır. Brosch ve arkadaşlarının (2013) derleme çalışmasında duygudurumun çevremizi nasıl algıladığımız ve aldığımız kararlar üzerindeki etkileri ortaya konulmuştur. Örneğin, duygusal uyaranların nötr uyaranlara kıyasla daha hızlı algılandığını ortaya koyan çalışmalar derlenmiştir. Söz konusu çalışmalar duygudurum tutarlılık etkisine ilişkin bulgular ortaya koyarak mevcut çalışmanın temelini oluşturmuştur. Mevcut çalışma, duygusal yüz ifadelerinin tanınmasında sevk edilen duygunun etkisini farklılaşan empati ve aleksitimi düzeyleri açısından araştırması bağlamında alanyazındaki duygu çalışmalarını hem kuramsal hem de yöntemsel olarak daha ileriye taşımayı amaçlamıştır.

Kleinginna ve Kleinginna (1981) yaklaşık yüz adet duygu tanımını inceledikleri çalışmada, tanımların on bir kategoriye ayrılabilecek şekilde duygunun farklı yönlerine odaklandığını tespit etmişler ve duygunun birçok olası yönünü vurgulayan bir tanım öne sürmüşlerdir. Buna göre duygu, uyarılma, haz/hoşnutsuzluk hissi gibi duygusal deneyimlere yol açabilen; duygu bakımından ilişkili algısal etkiler, değerlendirmeler, etiketleme süreçleri gibi bilişsel süreçler oluşturabilen; uyarıcı koşullara yönelik yaygın fizyolojik ayarlamaları harekete geçirebilen ve her zaman olmasa da genellikle dışavurumcu, hedefe yönelik ve uyumlu davranışlara yol açabilen nöral-hormonal sistemlerin aracılık ettiği öznel ve nesnel faktörler arasındaki karmaşık bir etkileşimler kümesidir. Buradan hareketle, duygu çok yönlü, kapsamlı bir kavram olmakla birlikte duygunun çok çeşitli tanımları yapılabilir. Gross (2010), duyguların üç temel özelliğinden bahsetmiştir. İlk olarak, duygular bireyin o anki hedefleriyle ilişkili bir olay yaşandığında ortaya çıkar. Bunun yanı sıra, deneyimlenen duygular fiziksel veya davranışsal tepkilere yol açabilir. Son olarak, duygular bireyin yaşantısına önemli ölçüde müdahale edebilir ve deneyimlerini kesintiye uğratabilir. Alanyazında duyguların sınıflandırılmasına ilişkin Döngüsel (Circumplex) Model (Posner ve ark., 2005; Russell, 1980) ve Motivasyonel Model (Watson ve ark., 1999) olmak üzere iki önemli boyutsal yaklaşım öne sürülmüştür. Döngüsel (Circumplex) Model'e göre duygular, "değerlik (olumlu ve olumsuz)" ve "uyarılmışlık (yüksek ve düşük)" olmak üzere iki temel boyut temelinde sınıflandırılmaktadır (Posner ve ark., 2005; Russell, 1980; Russell ve Barrett, 1999). Motivasyonel Model'e göre ise duygular canlıların çevreye uygun tepkileri vermesini sağlama (Tooby ve Cosmides, 1990) işlevine sahiptir ve bu işlev doğrultusunda "yaklaşma" ve "kaçınma" olmak üzere iki temel tepkiyi (Lang ve ark., 2005) motive etmektedirler. Mutluluk duygusu Döngüsel Model açısından ele alındığında, yüksek uyarılmışlık ve olumlu değerliğe sahip bir duygu (Posner ve ark., 2005; Russell, 1980); Motivasyonel Model açısından ele alındığında ise yaklaşma motivasyonuna sahip bir duygudur (Watson ve ark., 1999). Üzüntü ise Döngüsel Model'de düşük uyarılmışlık ve olumsuz değerliğe sahip bir duygu (Posner ve ark., 2005; Russell, 1980), Motivasyonel Model'de ise kaçınma motivasyonuna sahip bir duygu (Posner ve ark., 2005; Russell, 1980) olarak ele alınmaktadır. Bu sebeple duygusal yüz ifadelerinin tanınmasında sevk edilen duygunun etkisini araştırma amacı taşıyan mevcut çalışmada; söz konusu iki model de dayandırılarak her iki model açısından da birbirine karşıt bir yerde bulunan iki duygu olarak mutluluk ve üzüntü duyguları, katılımcılara sevk edilecek olan duygular olarak seçilmiştir.

Duygudurum tutarlılık etkisi kavramı, ilk kez Bower'ın (1981) duyguların hafıza ve düşünme süreçleri üzerine etkisini araştırdığı çalışmasında ortaya atılmıştır. Bower'a (1981) göre, bellek yaşam olaylarıyla ilişkili duygu, kavram, anı ve düşüncelerin oluşturduğu bir çağrışımsal ağdan meydana gelmektedir ve uyarılan duygu, ağ içerisinde bulunan ve kendisiyle ilişik olan tüm düşünce, kavram ve anıları da harekete geçirir. Kişilerin içinde bulundukları duygudurumları ile uyumlu olan uyaranlara diğer uyaranlara kıyasla daha fazla dikkat ettikleri ve onlar üzerine daha fazla düşündükleri bildirilmiştir (Bower ve Forgas, 2001). Duygudurum ile dikkat, düşünme, bellek gibi bilişsel süreçler arasındaki ilişkileri ele alan birçok çalışma (örn., Howe ve Malone 2011; Joormann, 2010; Moritz ve ark., 2005; Tosun ve Dağ, 2000; Wadlinger ve Isaacowitz, 2006; Wittekind ve ark., 2014) duygudurum tutarlılık etkisi doğrultusunda bulgulara ulaşmıştır.

Yapılan bazı çalışmalar duygudurumla tutarlı duygusal yüz ifadesinin, duygudurumla tutarsız duygusal yüz ifadesine kıyasla daha iyi tanındığını ortaya koymaktadır. Örneğin Gur ve arkadaşları (1992) yaptıkları çalışmada depresif ruh halindeki katılımcıların yüz ifadesinden duygu değerlendirme görevinde, duygudurumlarıyla tutarlı duygusal yüz ifadelerini daha iyi tanırken, duygudurumlarıyla tutarsız duygusal yüz ifadelerini tanımakta zorluk çektiklerini gözlemlemişlerdir. Alanyazında bu doğrultuda bulgulara ulaşan başka çalışmalar da mevcuttur (Bourke ve ark., 2010; Hale III, 1998; Levkovitz ve ark., 2003; Watters ve Williams, 2011). Diğer yandan, katılımcıların mevcut duygudurumlarıyla gerçekleştirilen çalışmaların yanı sıra çeşitli duyguların katılımcılara sevk edildiği çalışmalar da yapılmıştır. Örneğin, katılımcılara depresif duygudurum sevk edilen çalışmalar duygusal yüz ifadelerinin daha olumsuz tanındığına işaret etmektedir (Bouhuys ve ark., 1995; Lee ve ark., 2008). Katılımcıların yalnızca depresif duygudurum koşulunda değil, olumlu duygudurum sevk edildiğinde de duygudurumları ile tutarlı duygusal yüz ifadelerini daha iyi tanıdıkları görülmüştür (Coupland ve ark., 2004; Izard ve ark., 1965; Niedenthal ve ark., 2000).

Alanyazında, bireylerin sahip olduğu duygudurum ile tutarlı duygusal yüz ifadelerini daha iyi tanıdıkları bulgusunu desteklemeyen çalışmalara da rastlanmıştır. Yüz ifadesinden duygu tanımada depresif duygudurumdaki katılımcılar ve depresif olmayan katılımcılar arasında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir (Gollan ve ark., 2008; Kan ve ark., 2004; Leppänen ve ark., 2004). Bunlara ek olarak, Parker ve arkadaşları (2005) gerçekleştirdikleri çalışmada pozitif duygulanımın negatif duyguları tespit etme becerisiyle pozitif yönde ilişkili olduğunu; ancak negatif duygulanımın negatif duyguları tespit etme becerisi ile anlamlı bir ilişkisi olmadığını gözlemlemiştir. Duygudurum ve yüz ifadesinden duygu tanıma performansını birlikte ele alan birçok çalışma, olumsuz duygudurumun yüz ifadesinden duygu tanıma performansında genel bir düşüşle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Chepenik ve ark., 2007; Leppänen ve ark., 2004; Surguladze ve ark., 2004; Zuroff ve Colussy, 1986). Tokgöz ve arkadaşları (2022) ise toplam

duygu tanıma performansı ile olumlu duygulanım ve olumsuz duygulanım arasındaki korelasyonun anlamlı olmadığını ortaya koymuştur.

Duygu tanıma üzerine çalışırken bu kavramla yakından ilişkili empati ve aleksitimi kavramlarını anlamak önemlidir. Birçok farklı şekilde tanımlanan ve gündelik dilde de kendine yer bulan empati, Rogers (1970 ve 1983, çev. Akkoyun, akt. Dökmen, 2006) tarafından bir bireyin kendini karşısındaki kişinin yerine koyup onun duygu, düşünce ve bakış açılarını doğru bir şekilde anlaması, hissetmesi ve bunu karşı tarafa aktarması süreci olarak ifade edilmiştir. Roys (1997) ise empatiyi başkasının duygusal deneyimini paylaşabilme veya başkasının duygusal deneyimini bilişsel açıdan yorumlayabilme kabiliyeti şeklinde tanımlamıştır. Alanyazında, empatinin duyguların tanınmasına katkı sağladığı bulgusunu destekleyen çalışmalar (Riess ve Kraft-Todd, 2014; Wojciechowski ve ark., 2014) yer almaktadır. Yüksek empati puanlarının; üzüntü (Ávila ve ark., 2016; Maximiano-Barreto ve ark., 2022; Willis ve ark., 2015), tiksinti (Gul ve ark., 2023) ve korku (Besel ve Yuille, 2010) duygularının daha iyi tanınması ile ilişkili bulunduğunu gösteren bulgulara ulaşılmıştır. Ancak empati ve depresyonun yüz ifadesinden duygu tanıma ile ilişkisinin elektroensefalografi (EEG) kullanılarak araştırıldığı bir çalışmada, empati ile yüz ifadesinden duygu tanıma arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır (Guillon, 2022). Guillon (2022) literatürle çelişkili olan bulguları, empatinin duygusal ve bilişsel alt boyutları ile ele alınmayıp bir bütün olarak ele alınması, daha önce EEG ile deneyimi olmayan katılımcıların stres deneyimlemesi ve kontrol amaçlı nötr uyaran kullanılmamış olması ile açıklamıştır.

Aleksitimi kavramı, ilk kez Sifneos (1973) tarafından psikosomatik hastaların video kayıtlarının incelenmesiyle gözlemlenen; duyguları söze dökmede güçlük, operasyonel düşünce olarak adlandırılan özel düşünme biçiminin ve hayal kurmanın bulunmaması gibi dikkat çeken özelliklerden hareketle "duygu için sözcük yokluğu" olarak öne sürülmüştür. Günümüzde Taylor ve arkadaşlarının (1997) aleksitiminin, duyguların tanımlanması ve ifade edilmesindeki zorlukları kapsayan bilişsel işlemleme kapasitesindeki kusurlar kümesini temsil eden çok yönlü bir kişilik yapısı olduğuna dair tanımı kabul görmektedir. Bu tanıma ek olarak Donges ve arkadaşları (2014) aleksitiminin duygusal yüz ifadesini kontrollü işlemleme düzeyinde tanıma ve adlandırma becerisinde bozulmayla bağlantılı olduğunu belirtmişlerdir. Alanyazında aleksitimi ve yüz ifadesinden duygu tanıma performansı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar mevcuttur. Örneğin, van Dijl ve arkadaşları (2024) yüksek aleksitimi puanına sahip bireylerin yüz ifadesinden duygu tanıma görevinde daha düşük performans gösterdikleri bulgusuna ulaşmıştır. Toronto Aleksitimi Ölçeği'nin (TAÖ) duyguları söze dökmede güçlük alt boyutundan alınan puanlar ile korku (Gul ve ark., 2023) ve üzüntü (García-Rodríguez ve ark., 2023; Gul ve ark., 2023) duygularının tanınması arasında negatif yönde ilişki bulunmuştur. García-Rodríguez ve arkadaşları (2023) TAÖ'nün dışa-dönük düşünme alt boyutu ile mutluluk arasında negatif yönde bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşırken, Prkachin ve arkadaşları (2009) da TAÖ'nün aynı alt boyutu ile öfke, üzüntü ve korku duygularının tanınması arasında negatif yönde bir ilişki saptamıştır.

Yüksek aleksitimi düzeyine sahip bireylerin mevcut duygudurumları ile genel duygu tanıma performansları arasındaki ilişkiye ve bu bireylerde yüz ifadesinden duygu tanıma performansında duygudurum tutarlılığına odaklanan sınırlı sayıda çalışmaya ulaşılmıştır. Bayot ve arkadaşlarının (2014) örneklemini hem aleksitimi düzeyi yüksek bireylerin hem de aleksitimi düzeyi düşük bireylerin oluşturduğu bir araştırmasında, olumsuz duygudurum ile duygu yüklü tüm uyaranları tanıma arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki gözlemlenmiştir. Aynı çalışmada aleksitimi düzeyi yüksek bireylerde olumlu duygulanım, hoşnutluk ifade eden uyaranları doğru şekilde tanıma becerisi ile anlamlı düzeyde ilişkili bulunmuştur.

Alanyazında aleksitiminin empati becerileri ile negatif yönde anlamlı düzeyde ilişki gösterdiği bulgusuna ulaşan çalışmalar mevcuttur (Aaron ve ark., 2015; Aslan ve ark., 2020; Koçak, 2002; Yalnızoğlu-Çaka ve ark., 2018). Aaron ve arkadaşlarının (2015) şizotipi ve otizm spektrum bozukluğu özellikleri ile olgun empati arasındaki ilişkide aleksitiminin aracı rolünü inceledikleri çalışmalarında, aleksitimi ile bir başkasının bakış açısını hayal edebilmek ve diğeri-odaklı empatik endişeyi kapsayan olgun empatinin negatif yönde korelasyon gösterdiği bulunmuştur. Bu bulgu, aleksitimik bireylerin bir başkasının açısından bakma ve bu bireye yönelik empatik endişe göstermede eksiklikler yaşadıklarına işaret etmektedir. Benzer şekilde, Yalnızoğlu-Çaka ve arkadaşlarının (2018) hemşirelik öğrencileri ile gerçekleştirdikleri çalışmada, katılımcıların TAÖ-20'den aldıkları puanlar ile Temel Empati Ölçeği'nden aldıkları puanların birbiri ile negatif yönde ilişkili oldukları belirtilmiştir. Benzer şekilde, Grynberg ve arkadaşlarının (2010) gerçekleştirdikleri çalışmada, katılımcıların TAÖ-20'den aldıkları toplam puan ile Kişilerarası Tepkisellik İndeksinin perspektif alma ve empatik endişe alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında negatif yönde, kişisel stres alt boyutu ile pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Buna ek olarak, aleksitimi düzeyi daha yüksek bireylerin aleksitimi düzeyi daha düşük bireylere kıyasla, fonksiyonel manyetik rezonans ölçümlerinde de başkasının acısına yönelik bilişsel empati ile ilişkilendirilen beyin bölgelerinde daha az aktivasyon gösterdikleri bulunmuştur (Moriguchi ve ark., 2007).

Alanyazın incelendiğinde farklı duygudurum koşullarındaki bireylerin yüz ifadesinden duygu tanıma performanslarının araştırıldığı çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir (örn., Bouhuys ve ark., 1995; Coupland ve ark., 2004; Izard ve ark., 1965; Lee ve ark., 2008). Ancak incelenen çalışmalarda duygudurum tutarlılık olgusu üzerinde etkisi olabileceği düşünülen empati düzeyi ve aleksitimi düzeyi değişkenleri ele alınmamıştır. Bu bakımdan farklı duygudurum koşullarında aleksitimi ve empati puanları farklılaşan katılımcıların yüz ifadesinden duygu tanıma performanslarının araştırıldığı mevcut çalışma önemlidir. Ayrıca, Türkçe alanyazın incelendiğinde aleksitimi, empati ve duygu sevki değişkenlerinin duygu tanıma performansı ile ilişkisini inceleyen hiçbir çalışmaya rastlanmamıştır; bu açıdan mevcut çalışmanın özellikle Türkçe alanyazına kıymetli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Mevcut çalışma çeşitli değişkenlere ilişkin sunduğu zengin art alan bilgisi sebebiyle de önem taşımaktadır. Söz konusu çalışmanın bulgularının aleksitimi kişilik özelliği gösteren birey-

lerle duygular üzerine yürütülen klinik araştırma ve müdahale çalışmaları için kuramsal açıdan destekleyici ve yararlı olabileceği düşünülmektedir. Söz konusu araştırma, duygudurum tutarlılık etkisini ele alan sınırlı sayıdaki bulguya zenginlik katması açısından da önemli bir konumda yer almaktadır. Tüm bunların yanı sıra, çalışmanın gruplar arası deneysel bir desenle [4 (aleksitimi yüksek-empati düşük, aleksitimi düşük-empati yüksek, aleksitimi yüksek-empati yüksek, aleksitimi düşük-empati düşük) x 3 (mutluluk, üzüntü, nötr)] yürütülmüş olması ve çalışmada duygu sevki manipülasyon kontrolünün gerçekleştirilmiş olması yöntemsel açıdan alanyazına önemli bir katkı sağlamaktadır. Buradan hareketle, mevcut çalışma, literatürden edinilen bilgiler ışığında birbiriyle negatif yönde ilişkili bulunan empati ve aleksitimi düzeyleri farklılaşan katılımcıların, duygudurum tutarlılık etkisi bağlamında, üç farklı duygudurum koşulundan (mutluluk, üzüntü ve nötr) birine seçkisiz olarak atanarak yüz ifadesinden duygu tanıma performanslarının incelenmesini içermektedir. İki aşamadan oluşan çalışmanın ilk aşaması, Demografik Bilgi Formu, TAÖ-20 ve Empati Ölçeği'nin doldurulmasını kapsamaktadır. İkinci aşamada ise öncelikle katılımcılar aleksitimi puan ortalamasına göre aleksitimi belirtileri açısından "düşük aleksitimi" ve "yüksek aleksitimi" olmak üzere iki gruba ayrılmışlardır. Ardından aleksitimi düzeyine göre oluşturulan bu iki grup, kendi içinde, empati puan ortalamasına göre empati becerisi açısından "düşük empati" ve "yüksek empati" olmak üzere iki gruba daha ayrılmıştır. Tüm bu gruplamalar sonucunda "aleksitimi yüksek-empati düşük" "aleksitimi düşük-empati yüksek", "aleksitimi düşük-empati düşük" ve "aleksitimi yüksek-empati yüksek" olmak üzere dört grup elde edilmiştir. Daha sonra katılımcılara atandıkları koşula göre duygu içerikli (mutluluk, üzüntü ve nötr) videolardan birinin izletilmesiyle duygu sevki gerçekleştirilmiş ve bu duygu sevkinin kontrolü yapılmıştır. Son olarak, araştırmacılar tarafından tasarlanan yüz ifadesinden duygu tanıma görevinin uygulanmasıyla çalışmanın ikinci aşaması tamamlanmaktadır. Buna göre mevcut çalışmanın amacı; mutluluk, üzüntü ve nötr duygudurum koşulları altında empati ve aleksitimi düzeyleri farklılaşan katılımcıların genel duygu tanıma performanslarının ve mevcut duygudurumlarıyla tutarlı duyguyu tanıma performanslarının araştırılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın hipotezleri şu şekilde sıralanmaktadır: 1) Empati ve aleksitimi düzeyleri farklılaşan gruplarda (aleksitimi yüksek-empati düşük, aleksitimi düşük-empati yüksek, aleksitimi düşük-empati düşük, aleksitimi yüksek-empati yüksek) yer alan katılımcıların sevk edilen duygu türünden bağımsız olarak yüz ifadesinden duygu tanıma görevinde genel performanslarının anlamlı düzeyde birbirinden farklılaşacağı öngörülmektedir; 2) Katılımcıların, sevk edilen duygu türüyle uyumlu olan duygusal yüz ifadelerini uyumsuz olan duygusal yüz ifadelerinden anlamlı olarak daha yüksek performansla tanıyacakları öngörülmektedir: Katılımcılara mutluluk duygusu sevk edildiğinde nötr veya üzüntü duygusunun sevk edildiği koşullara kıyasla olumlu duygusal yüz ifadelerini tanıma performansları; üzüntü duygusu sevk edildiğinde nötr veya mutluluk duygusunun sevk edildiği koşullara kıyasla olumsuz duygusal yüz ifadelerini tanıma performansları anlamlı düzeyde daha yüksek olacaktır; 3) Katılımcılara sevk edilen duygu türünün üzüntü olduğu koşulda sevk edilen duygu türünün mutluluk veya nötr olduğu koşula kıyasla yüz ifadesinden duygu tanıma görevinde genel performans anlamlı düzeyde daha düşük; katılımcılara mutluluk duygusu sevk edildiğinde diğer duygu sevki koşullarına kıyasla yüz ifadesinden duygu tanıma görevinde genel performans anlamlı düzeyde daha yüksek olacaktır; 4) Katılımcılara mutluluk duygusu sevk edildiğinde olumlu duygusal yüz ifadelerini tanıma performansının empati ve aleksitimi düzeyleri farklılaşan gruplar arasında (aleksitimi yüksek-empati düşük, aleksitimi düşük-empati yüksek, aleksitimi düşük-empati düşük, aleksitimi yüksek-empati yüksek) anlamlı düzeyde birbirinden farklılaşacağı; üzüntü duygusu sevk edildiğinde ise olumsuz duygusal yüz ifadelerini tanıma performanslarının söz konusu gruplar arasında anlamlı düzeyde birbirinden farklılaşacağı öngörülmektedir.

YÖNTEM

Örneklem

Mevcut çalışmada, kartopu örnekleme yöntemiyle 108 erkek ($Ort._{yaş}$ = 21.09, SS = 4.09), 138 kadın ($Ort._{yaş}$ = 22.45, SS = 4.85) ve 1 cinsiyetini belirtmek istemeyen katılımcı olmak üzere 18-55 yaş aralığında, çoğunluğunu üniversite öğrencilerinin (229 kişi, %92.7) oluşturduğu toplam 247 katılımcıya ulaşılmıştır. İki aşamadan oluşan çalışmanın ilk aşamasında, Google Forms üzerinden Bilgilendirilmiş Onam Formu aracılığıyla onayları alınan katılımcılar, Demografik Bilgi Formu, Empati Ölçeği ve TAÖ-20'yi doldurmuşlardır. Çalışmanın deneysel kısmını oluşturan ikinci aşamasındaki yüz ifadesinden duygu tanıma görevinden elde edilecek verilerde yanlılık yaratmaması adına psikiyatrik ilaç kullanıyor olmak ve duygudurumu etkileyebileceği belirlenen Sınırda Kişilik Bozukluğu, Majör Depresif Bozukluk, Bipolar Bozukluk tanılarından bir ya da birden fazlasını almış olmak dışlama kriteri olarak belirlenmiştir. Bunlara ek olarak ilk aşama sonrasında yaş değişkeninin frekans tablosu incelendiğinde, bireylerin 18-30 yaş aralığında daha yoğun dağıldığı görülmektedir. Buradan hareketle, 18-30 yaş aralığının dışında olmak da bir dışlanma kriteri olarak belirlenmiştir. Söz konusu dışlama kriterleri sonucunda ikinci aşamanın örneklemi, çalışmanın ilk aşamasına da katılım gösteren 82 kadın ($Ort._{yaş}$ = 20.41, SS = 1.79) ve 59 erkek ($Ort._{yaş}$ = 21.29, SS = 2.71) olmak üzere yaşları 18-30 arasında değişen toplam 141 katılımcıdan oluşmuştur. Çalışmanın ikinci aşamasında elde edilen veriler üzerinde gerçekleştirilen uçdeğer veri analizi sonucunda 36 katılımcının verisi dışlanmıştır. Nihai analizler 65'i (%62) kadın ve 40'ı (%38) erkek olmak üzere 105 katılımcı ($Ort._{yaş}$ = 20.83, SS = 2.13) üzerinden yürütülmüştür. İkinci aşamanın örneklemini oluşturan katılımcılar önce TAÖ-20'den elde ettikleri puan ortalamasına göre aleksitimi belirtileri açısından "düşük" ve "yüksek" olmak üzere iki gruba ayrılmışlardır. Çalışma, klinik bir örneklemden ziyade genel popülasyon ile yürütüldüğünden, aleksitimi kişilik özelliği taşıyan katılımcılara ulaşmakta güçlük yaşanmasından ve örneklem büyüklüğünün sınırlılığından kaynaklı çalışmanın evrene genellenebilirliğinin korunabilmesi amacıyla söz konusu gruplandırma sırasında TAÖ-20'nin kesme noktaları olmasına karşın katılımcıların elde

ettikleri puanların genel ortalaması (*Ort.* = 48.13, *SS* = 10.37) kesme noktası olarak belirlenmiştir ve katılımcılar buna göre iki gruba ayrılmıştır. Gruplama yapılırken mevcut ölçekte "borderline" olarak ifade edilen 51-61 aralığında puanlar alan katılımcılar dışlanmamıştır. Katılımcılar TAÖ-20'den ortalamanın üstünde puanlar aldıklarında "yüksek aleksitimi", ortalamanın altında puanlar aldıklarında "düşük aleksitimi" şeklinde tanımlanmıştır. Ardından aleksitimi düzeyine göre oluşturulan bu iki grup, kendi içlerinde Empati Ölçeği'nden aldıkları puan ortalamasına göre empati becerisi "düşük" ve "yüksek" olmak üzere iki gruba daha ayrılmıştır. Başka bir ifadeyle, yüksek aleksitimi grubunda yer alan katılımcıların Empati Ölçeği'nden aldıkları puanların ortalaması alınmış; Empati Ölçeği'nden ortalamanın üstünde puan alan katılımcılar "aleksitimi yüksek-empati yüksek" grubuna atanmış, ortalamanın altında puan alan katılımcılar "aleksitimi yüksek-empati düşük" grubuna atanmıştır. Düşük aleksitimi grubunda yer alan katılımcıların Empati Ölçeği'nden aldıkları puanların ortalaması alınmış; Empati Ölçeği'nden ortalamanın üstünde puan alan katılımcılar "aleksitimi düşük-empati yüksek" grubuna atanmış, ortalamanın altında puan alan katılımcılar "aleksitimi düşük-empati düşük" grubuna atanmıştır. Tüm bu gruplamalar sonucunda "aleksitimi yüksek-empati düşük" (16 kadın, 11 erkek, $n = 27$), "aleksitimi düşük-empati yüksek" (15 kadın, 9 erkek, $n = 24$), "aleksitimi düşük-empati düşük" (22 kadın, 13 erkek, $n = 35$) ve "aleksitimi yüksek-empati yüksek" (12 kadın, 7 erkek, $n = 19$) olmak üzere dört grup elde edilmiştir. Oluşturulan gruplardan ikisi, literatürden edinilen aleksitimi ve empatinin birbiriyle negatif yönde ilişkili olduğu bilgisine dayanılarak beklendik olan "aleksitimi yüksek-empati düşük" ve "aleksitimi düşük-empati yüksek" grupları iken, diğer iki grubun literatürle çelişen bir şekilde "aleksitimi yüksek-empati yüksek" ve "aleksitimi düşük-empati düşük" şeklinde oluştuğu görülmüştür. Söz konusu grupların aleksitimi ve empati puan ortalamaları Tablo 2'de verilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu Katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi gibi çeşitli demografik bilgileri ile mevcut psikiyatrik tanı ve ilaç kullanımına ilişkin bilgilerini ve deneysel göreve katılım sağlayabilmeleri adına randevu oluşturabilmek için gerekli iletişim bilgilerini (e-posta adresi ve telefon numarası) elde etmek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmış bir formdur.

Empati Ölçeği Baron-Cohen ve Wheelwright (2004) tarafından empatiyi ölçmek amacıyla geliştirilen ölçek, "Kesinlikle katılıyorum" = 2, "Sıklıkla katılıyorum" = 1, "Bazen katılıyorum" = 0 ve "Kesinlikle katılmıyorum" = 0 seçenekleri ile değerlendirilen 40'ı asıl ve 20'si çeldirici maddeler olmak üzere 60 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilen toplam puan 0-80 arasında değişmektedir. Puanlamada yalnızca asıl maddeler esas alınmaktadır. Alınan yüksek puanlar empati düzeyinin yüksekliğini ifade etmektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması Bora ve Baysan-Arabacı (2009) tarafından gerçekleştirilmiştir. Orijinal ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .92 olarak hesaplanmıştır (Baron-Cohen ve Wheelwright, 2004). Orijinal ölçek tek faktörlü bir yapıda geliştirilmiş olmasına rağmen faktör analitik çalışmalar (Andrew ve ark., 2008; Lawrence ve ark., 2004; Muncer ve Ling, 2006) ölçeğin "bilişsel empati", "duygusal empati" ve "sosyal yetiler" olmak üzere üç ayrı faktörden oluştuğuna işaret etmektedir. Ölçeğin Türkçe formunun faktör analizi dört faktörlü bir yapı (bilişsel empati, empatik ilgi-sempati, emosyonel yanıt, sosyal yeti) ortaya koymaktadır. Bora ve Baysan-Arabacı'nın (2009) çalışmasında ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .84 olarak bildirilmiştir. Mevcut araştırmada ise iç tutarlılık katsayısı .86 olarak bulunmuştur.

Yirmi Maddelik Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ-20) Bagby ve arkadaşları (1994a, 1994b) tarafından aleksitimiyi ölçmek amacıyla geliştirilen ölçek, 5'li Likert tipi (Hiçbir zaman = 1, Nadiren = 2, Bazen = 3, Sık sık = 4 ve Her zaman = 5) üzerinden puanlanan toplam 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan puanların değerlendirilmesinde 51 puan ve altı aleksitiminin yokluğuna işaret ederken, 51-61 puan arası "borderline" olarak tanımlanmaktadır (Taylor ve ark., 1997) ve 61 puan ve üstü ise aleksitimiye işaret etmektedir (Güleç ve Yenel, 2010). Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Güleç ve arkadaşları (2009) tarafından gerçekleştirilmiştir. İç tutarlılık katsayısı orijinal ölçekte .81 (Bagby ve ark., 1994a, 1994b), uyarlama çalışmasında ölçeğin tamamı için .78, duygularını tanımada güçlük alt ölçeği için .80, duyguları söze dökmede güçlük alt ölçeği için .57, dışa-dönük düşünme alt ölçeği için .63 bulunmuştur (Güleç ve ark., 2009). Mevcut araştırmada ise ölçeğin tamamı için iç tutarlılık katsayısı .83, duygularını tanımada güçlük alt ölçeği için .80, duyguları söze dökmede güçlük alt ölçeği için .75 ve dışa-dönük düşünme alt ölçeği için .39 olarak bulunmuştur.

Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği (PANAS) Watson ve arkadaşları (1988) tarafından duygunun pozitif ve negatif faktörlerinin değerlendirilmesi amacıyla geliştirilen ölçek, 1 (çok az veya hiç) ile 5 (çok fazla) arasında değerlendirilen 10 adet pozitif ve 10 adet negatif duygu maddesi olmak üzere toplam 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması Gençöz (2000) tarafından gerçekleştirilmiş, bu çalışmada Dürü'nün (1998) çevirisi kullanılmış ancak "tetikte" kelimesinin yerine "uyanık" kelimesi tercih edilerek değişiklik yapılmıştır. Orijinal ölçeğin iç tutarlılık katsayısı, pozitif duygu faktörü için .88 ve negatif duygu faktörü için .85 olarak bildirilirken (Watson ve ark., 1988); Türkçe uyarlama çalışmasında ölçeğin 10'ar maddeden oluşan negatif duygudurum ve pozitif duygudurum faktörlerinin iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .83 ve .86 olarak saptanmıştır (Gençöz, 2000). Mevcut çalışmada ise negatif duygudurum ve pozitif duygudurum faktörlerinin iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .87 ve .82 olarak bulunmuştur.

Duygu Sevkinde Kullanılan Uyaranlar Alanyazında duygu sevki çalışmalarında (Gross ve Levenson, 1995; Schmid ve Schmid-Mast, 2010) kullanılmış olan videolar arasından üzüntü içerikli video için The Champ (Şampiyon) filminden çocuğun babasının ölümüne ağladığı sahne seçilmiştir. Nötr içerikli video için alanyazında yer alan çalışmaların (Bongers ve ark., 2013; Braden ve ark., 2020; Knott ve Thorley, 2014; Verleur ve ark., 2007) doğa belge-

selleri tercih etmelerinden hareketle bir doğa belgeselinden bir kesit seçilmiş ve üzerine alanyazında nötr ses olarak tercih edilmiş olan Aerial Boundaries sesi (Schmid ve Schmid-Mast, 2010) eklenmiştir. Mutluluk içerikli video için bir ön-test çalışması gerçekleştirilmiştir. Ön-test çalışması, ilgili üniversitenin öğrencilerinden gönüllü olan 22 katılımcı ile yürütülmüştür. İlgili üniversitenin Deneysel Psikoloji Laboratuvarında gerçekleştirilen ön-test çalışmasında araştırmacılar tarafından belirlenen Hababam Sınıfı Uyanıyor filminden Hafize Ana karakterinin tarih öğretmeni taklidi yaptığı sırada müfettişin sınıfı ziyaret ettiği sahne katılımcılara izletilmiş ve ardından PANAS uygulanmıştır. PANAS'ın orijinal yönergesinde yer alan "Bu ölçek farklı duyguları tanımlayan birtakım sözcükler içermektedir. Son iki hafta nasıl hissettiğinizi düşünüp her maddeyi okuyun." ifadesi mevcut çalışmada "Bu ölçek farklı duyguları tanımlayan birtakım sözcükler içermektedir. Şu anda nasıl hissettiğinizi düşünüp her maddeyi okuyun" şeklinde düzenlenerek kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucu videoyu izledikten sonra katılımcıların pozitif duygudurum düzeyleri ile negatif duygudurum düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı düzeyde birbirinden farklılaşmış (t = 5.98, p < .001); pozitif duygudurum düzeylerinin (*Ort.* = 25.64, *SS* = 8.70), negatif duygudurum düzeylerinden (*Ort.* = 13.18, *SS* = 4.43) anlamlı olarak daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgulara dayanarak, seçilen videonun pozitif duygudurum düzeyini anlamlı düzeyde oluşturduğu görülmüş ve çalışmanın ana görevinde mutluluk sevk edilen koşul için kullanılmasına karar verilmiştir.

Yüz İfadesinden Duygu Tanıma Görevi Katılımcıların duygu tanıma performanslarını ölçmek amacıyla 84 adet erkek ve 84 adet kadın yüzünün bulunduğu toplamda 196 farklı fotoğraf uyaranı içeren bir duygu tanıma görevi tasarlanmıştır. 196 uyaranın içinde 28'er adet mutluluk, üzüntü, öfke, korku, şaşkınlık, tiksinme duyguları içeren ve duygu ifade etmeyen (nötr) yüz ifadesi fotoğrafları yer almaktadır. Her bir duygu için kadın erkek sayısı eşit olacak şekilde 8 adet sağ profilden, 12 adet karşıdan ve 8 adet sol profilden oluşan yüz ifadesi fotoğrafları tercih edilmiştir. Fotoğrafların hepsi Karolinska Yüz Seti'nden (Goeleven ve ark., 2008; Lundqvist ve ark., 1998) seçkisiz olarak seçilmiştir. Fotoğraflar seçildikten sonra her biri Adobe Photoshop CS 6 fotoğraf düzenleme programı kullanılarak katılımcıların fotoğraflardaki bireylerin fiziksel farklılıklarına değil yüz ifadelerindeki duyguya odaklanabilmelerini kolaylaştırmak adına siyah-beyaz hale getirilmiştir.

Görevde katılımcılardan bilgisayar ekranında gördükleri fotoğrafa dikkatlice bakmaları ve fotoğraf ekrandan kaybolduktan sonra 7 seçenekten oluşan (mutluluk, üzüntü, öfke, korku, şaşkınlık, tiksinme ve nötr) cevap ekranından gördükleri fotoğrafta yansıtıldığını düşündükleri duyguyu seçmeleri istenmiştir. Görev başlamadan önce görev boyunca yapılması gerekenler bir yönerge ekranında detaylı olarak anlatılmaktadır. Yönergeyi takiben her bir seçenekten 1 tane içeren 7 denemeden oluşan bir alıştırma evresi, alıştırma evresinin bitiminde de karşılarına seçkisiz bir şekilde çıkan 196 denemeden oluşan ana görev uygulanmaktadır.

Ana görevde ve alıştırma aşamasında bulunan her bir deneme katılımcıların dikkatini, duygu ifadesinin verileceği yüze odaklayabilmesi için odaklanma artısı ile başlamakta; onu yüz ifadesi fotoğrafı uyaranı, cevap ekranı ve duyguların görsel sistemle taşınmasını önlemek için maskeleme ekranı takip etmektedir. Tepki alışkanlığını önlemek için her bir odaklanma artısının ekranda kalma süresi 500, 1000 ya da 1500 milisaniye (ms) olarak farklılaşacak şekilde ayarlanmıştır. Katılımcılar odaklanma artısından sonra ise ekranda 1000 ms kadar kalan yüz ifadesi fotoğrafı uyaranını görmektedirler. Fotoğrafın ekranda durma süresi bittikten sonra bir önceki fotoğrafta yansıtıldığını düşündükleri duyguyu işaretleyecekleri cevap ekranı 5000 ms kadar ekranda kalmaktadır; belirlenen sürede cevaplayamamaları durumunda ekran otomatik olarak geçmektedir. Cevap ekranından sonra 1000 ms süreyle maskeleme ekranı gelmektedir. Maskeleme ekranını sıradaki odaklanma artısı takip etmekte ve görev bu akış ile tamamlanmaktadır (bkz., Şekil 1). Görev esnasında ve sonrasında katılımcılara doğru veya yanlış yanıtlarına dair herhangi bir geri bildirim verilmemiştir.

Tepki süresi, her bir uyaranın sunulmasından itibaren katılımcının yanıtını işaretlemesine kadar geçen sürenin ölçülmesiyle hesaplanmaktadır. Mevcut çalışmada, yüz ifadesinden duygu tanıma görevinde katılımcılardan elde edilen tüm tepki sürelerinin ortalamaları alınarak her bir grubun ortalama tepki süresi elde edilmiştir. Ortalama tepki süreleri, aleksitimi yüksek-empati düşük grubu için 2919 ms, aleksitimi düşük-empati yüksek grubu için 2929 ms, aleksitimi düşük-empati düşük grubu için 2879 ms ve aleksitimi yüksek-empati yüksek grubu için 2875 ms olarak bulunmuştur. Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucunda, gruplar arasında ortalama tepki süreleri açısından anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur (F(3,101) = .61, p = .61). Görev, Superlab 4.0 (Cedrus Corporation) programı kullanılarak hazırlanmış ve sunulmuştur. Görevin tamamlanması yaklaşık 15 dk sürmektedir.

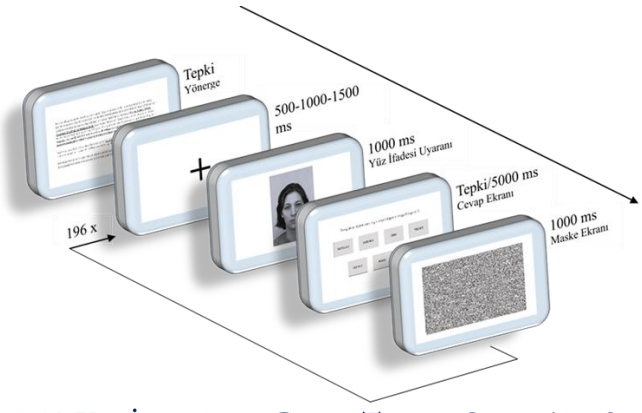

Şekil 1. Yüz İfadesinden Duygu Tanıma Görevi Akış Şeması. *Not.* 3. Panelde bulunan yüz ifadesi uyaranının Karolinska Yüz Setindeki görsel kodu AM18NES şeklindedir.

İşlem

Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'nun 05.07.2024 tarihli toplantısında alınan 16/206 sayılı kararıyla gerekli iznin alınmasıyla çalışmanın ilk aşaması için veriler 2024 yılı Temmuz ayından Ağustos ayına kadar toplanmıştır. Kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılan katılımcılara, Google Forms üzerinden çalışmanın gönüllülük esasına bağlı olduğu bildirilmiş ve gönüllü olarak katılmayı kabul eden ka-

Tablo 1. Değişkenlere İlişkin Betimleyici İstatistikler ile Bağımsız Gruplar için T-Testi Bulguları

	Kadın		Erkek				Toplam	
Değişken	*Ort.*	*SS*	*Ort.*	*SS*	*t*	*p*	*Ort.*	*SS*
1.TAÖ-20	48.60	10.22	47.38	10.69	.59	.56	48.13	10.37
2.EÖ	30.68	10.18	31.85	11.55	-.54	.59	31.12	10.68
3.YDTP	173.18	6.98	172.15	8.09	.69	.49	172.79	7.41

Not. TAÖ-20: Yirmi Maddelik Toronto Aleksitimi Ölçeği, EÖ: Empati Ölçeği, YDTP: Yüz İfadesinden Duygu Tanıma Performansı.

Tablo 2. Empati ve Aleksitimi Düzeyleri Farklılaşan Grupların Aleksitimi ve Empati Puanları Üzerine Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	AYED		ADEY		ADED		AYEY		
Değişken	*Ort.*	*SS*	*Ort.*	*SS*	*Ort.*	*SS*	*Ort.*	*SS*	*F*(3,101)
Aleksitimi	57.56	6.08	37.83	3.91	42.06	4.27	58.95	6.62	104.65*
Empati	23.67	5.57	39.33	6.12	24.09	5.25	44.32	7.81	74.16*

*$p < .001$. *Not.* AYED: Aleksitimi Yüksek ve Empati Düşük, ADEY: Aleksitimi Düşük ve Empati Yüksek, ADED: Aleksitimi Düşük ve Empati Düşük, AYEY: Aleksitimi Yüksek ve Empati Yüksek. $N_{AYED} = 27$, $N_{ADEY} = 24$, $N_{ADED} = 35$, $N_{AYEY} = 19$.

tılımcıların Bilgilendirilmiş Onam Formu aracılığıyla onayları alınmıştır. Onayları alınan katılımcılar, Google Forms üzerinden Demografik Bilgi Formu, Empati Ölçeği ve TAÖ-20'yi doldurmuşlardır. Çalışmanın ilk aşamasını tamamlamak yaklaşık 10 dakika sürmüştür.

Çalışmanın ikinci aşaması için veriler, 2024 yılının Ağustos ayından Eylül ayına kadar Ankara Üniversitesi'nin Deneysel Psikoloji Laboratuvarında bilgisayar üzerinden toplanmıştır. İlk aşamada verisi toplanmış, dışlama kriterleri ile dışlanmamış olan ve aleksitimi ve empati puanlarına göre oluşturulan gruplarda yer alan katılımcılar çalışmanın ikinci aşamasına randevu ile çağrılmışlardır. Randevulardan bir gün önce katılımcılara hatırlatma mesajı iletilmiştir.

Her bir gruptaki kadınlar kendi arasında, erkekler kendi arasında göreve katılma sıralarına göre, gelen ilk katılımcı mutluluk, ikinci katılımcı üzüntü ve üçüncü katılımcı nötr olmak üzere duygu sevki koşullarına yerleştirilmiş; sonraki katılımcılar da aynı düzen takip edilerek ilgili koşullara atanmıştır. Bilgisayar üzerinden bilgilendirilmiş onamları alınan katılımcılara atandıkları koşula göre yaklaşık üçer dakikalık duygu içerikli (mutluluk, üzüntü ve nötr) videolardan biri izletilmiş ve böylelikle duygu sevki gerçekleştirilmiştir. Başka bir ifadeyle, mutluluk koşuluna atanan katılımcılara mutluluk için seçilen video, üzüntü koşuluna atanan katılımcılara üzüntü için seçilen video, kontrol koşuluna atanan katılımcılara nötr için seçilen video izletilmiştir. Duygu sevki manipülasyonunu kontrol etmek amacıyla videolar izletildikten sonra katılımcılara PANAS son test olarak uygulanmıştır. Ardından katılımcılar, yüz ifadesinden duygu tanıma görevinin önce alıştırma aşamasını, sonrasında da asıl aşamasını gerçekleştirmiştir.

Data Analizi

Bu çalışmada, bağımlı değişken olarak yüz ifadesinden duygu tanıma performansları ele alınmıştır. Bağımsız değişkenler ise empati ve aleksitimi düzeyleri (aleksitimi yüksek-empati düşük, aleksitimi düşük-empati yüksek, aleksitimi yüksek-empati yüksek, aleksitimi düşük-empati düşük) ve duygudurum (mutluluk, üzüntü, nötr) olarak belirlenmiştir. Araştırma 4 (aleksitimi yüksek-empati düşük, aleksitimi düşük-empati yüksek, aleksitimi yüksek-empati yüksek, aleksitimi düşük-empati düşük) x 3 (mutluluk, üzüntü, nötr) gruplar arası bir desene sahiptir. Elde edilen veriler IBM SPSS 25 uygulaması ile analiz edilmiştir. Mevcut araştırmanın birinci, ikinci ve üçüncü hipotezleri Tek Yönlü Varyans Analizi; dördüncü hipotezi Bağımsız Gruplar için Çok Faktörlü Varyans Analizi ile analiz edilmiştir.

BULGULAR

Değişkenlere Ait Betimleyici Analizler

Bağımsız Gruplar için T-Testi

Araştırma değişkenlerinin ortalama ve standart sapmalarına ilişkin betimleyici istatistikleri ile bağımsız gruplar için t testi bulguları Tablo 1'de verilmiştir. Tablo 1'den görülebileceği gibi, kadın ve erkekler arasında aleksitimi ($t = .59$, $p > .05$), empati ($t = -.54$, $p > .05$) ve yüz ifadesinden duygu tanıma performansları ($t = .69$, $p > .05$) açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tek Yönlü Varyans Analizi

Empati ve aleksitimi düzeylerine göre oluşturulan grupların (aleksitimi yüksek ve empati düşük [AYED], aleksitimi düşük ve empati yüksek [ADEY], aleksitimi düşük ve empati düşük [ADED], aleksitimi yüksek ve empati yüksek [AYEY]) aleksitimi ve empati puanları açısından birbirinden anlamlı olarak ayrışıp ayrışmadığını incelemek amacıyla yürütülen Tek Yönlü Varyans Analizi sonucunda, oluşturulan gruplar hem empati puanları açısından ($F(3,101) = 74.16$, $p < .001$) hem de aleksitimi puanları açısından ($F(3,101) = 104.65$, $p < .001$) anlamlı olarak farklılaşmaktadırlar (bkz., Tablo 2).

Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit edebilmek amacıyla Post-Hoc Tukey Testi yapılmıştır. Aleksitimi puanları açısından yapılan analiz sonuçlarına göre, ADEY (*Ort.* = 37.83, *SS* = 3.91) grubu, AYED (*Ort.* = 57.56, *SS* = 6.08), AYEY (*Ort.* = 58.95, *SS* = 6.62) ve ADED (*Ort.* = 42.06, *SS* = 4.27) gruplarından anlamlı olarak daha düşük aleksitimi puanına sahiptir. AYED ve AYEY grubu ise, ADED grubundan anlamlı olarak daha yüksek aleksitimi puanına sahiptir. Ancak AYED ve AYEY grupları arasında aleksitimi puanları açısından anlamlı bir fark saptanmamıştır.

Empati puanları açısından yapılan analizlerde ise AYED (*Ort.* = 23.67, *SS* = 5.57) grubu, ADEY (*Ort.* = 39.33,

Tablo 3. Empati ve Aleksitimi Düzeyleri Farklılaşan Grupların Yüz İfadesinden Duygu Tanıma Performansları Üzerine Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	AYED		ADEY		ADED		AYEY			
Değişken	*Ort.*	*SS*	*Ort.*	*SS*	*Ort.*	*SS*	*Ort.*	*SS*	*F*(3, 101)	*p*
YDTP	173.52	7.39	171.21	6.97	173.94	7.25	171.63	8.28	.89	.45

Not. YDTP: Yüz İfadesinden Duygu Tanıma Performansı, AYED: Aleksitimi Yüksek ve Empati Düşük, ADEY: Aleksitimi Düşük ve Empati Yüksek, ADED: Aleksitimi Düşük ve Empati Düşük, AYEY: Aleksitimi Yüksek ve Empati Yüksek. N_{AYED} = 27, N_{ADEY} = 24, N_{ADED} = 35, N_{AYEY} = 19.

Tablo 4. Sevk Edilen Duygu Türünün Yüz İfadesinden Duygu Tanıma Performansları Üzerindeki Etkisine Dair Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları

	Mutluluk		Üzüntü		Nötr			
Değişken	*Ort.*	*SS*	*Ort.*	*SS*	*Ort.*	*SS*	*F*(2, 102)	*p*
YDTP	172.85	7.41	171.78	7.28	173.82	7.60	.67	.51
YDTP-1	27.88	0.33	27.78	0.58	27.94	0.24	1.30	.28
YDTP-2	23.26	1.48	22.95	1.48	23.30	1.64	.55	.58

Not. YDTP: Yüz İfadesinden Duygu Tanıma Performansı, YDTP-1: Olumlu Duygularda Yüz İfadesinden Duygu Tanıma Performansı, YDTP-2: Olumsuz Duygularda Yüz İfadesinden Duygu Tanıma Performansı. $N_{Mutluluk}$ = 34, $N_{Üzüntü}$ = 37, $N_{Nötr}$ = 34.

SS = 6.12) ve AYEY (*Ort.* = 44.32, *SS* = 7.81) gruplarından anlamlı olarak daha düşük empati puanına sahiptir. ADEY grubu da AYEY grubundan anlamlı olarak daha düşük empati puanına sahiptir. ADEY ve AYEY grupları ise ADED (*Ort.* = 24.09, *SS* = 5.25) grubundan anlamlı olarak daha yüksek empati puanına sahiptir. Ancak, AYED ile ADED grupları arasında empati puanları açısından anlamlı bir fark saptanmamıştır.

Duygu Sevki Kontrol Analizi

Katılımcıların duygudurumlarını belirlemek amacıyla kullanılan PANAS'ın içeriğinde yer alan kelimeler arasından, ölçümlemek istediğimiz mutluluk, üzüntü ve nötr duygudurumlarına işaret eden kelimeler (pozitif duygudurum için: heyecanlı ve hevesli, negatif duygudurum için: sıkıntılı ve mutsuz) seçilerek kullanılmıştır. Katılımcıların PANAS'tan aldıkları pozitif duygudurum ve negatif duygudurum puan ortalamalarının, atandıkları duygu sevki koşuluna göre birbirinden anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını görmek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların atandıkları duygu sevki koşullarına göre pozitif duygudurumları (F = 4.17, p < .05) ve negatif duygudurumları (F = 11.99, p < .001) arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Farkın hangi koşullardan kaynaklandığını görmek amacıyla Tukey HSD analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda pozitif duygudurumda, yalnızca mutluluk duygu sevki koşulunun (*Ort.* = 3.13, *SS* = .57) üzüntü (*Ort.* = 2.64, *SS* = .69) duygu sevki koşulundan anlamlı derecede daha yüksek olduğu; mutluluk ve nötr (*Ort.* = 2.89, *SS* = .84) duygu sevki koşulları arasında anlamlı bir farka rastlanmadığı bulunmuştur. Aynı analiz sonucunda negatif duygudurumda, yalnızca üzüntü (*Ort.* = 1.89, *SS* = .78) duygu sevki koşulunun mutluluk (*Ort.* = 1.23, *SS* = .36) ve nötr (*Ort.* = 1.47, *SS* = .49) duygu sevki koşulundan anlamlı derecede daha yüksek olduğu; nötr duygu sevki koşulunun ise mutluluk duygu sevki koşulundan anlamlı derecede farklılaşmadığı bulunmuştur. Bu bulgulardan hareketle mutluluk ve üzüntü duygusunun başarılı bir şekilde sevk edildiğini öne sürebiliriz ancak nötr duygudurum koşulundaki katılımcıların nötr duygudurumdan ziyade pozitif duygudurumda daha yakın oldukları söylenebilir.

Araştırma Hipotezlerinin Test Edilmesine Dair Analizler

Mevcut çalışmanın birinci hipotezini test etmek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans analizi sonucunda empati ve aleksitimi düzeyleri farklılaşan gruplarda (AYED, ADEY, ADED ve AYEY) yer alan katılımcıların sevk edilen duygu türünden bağımsız olarak yüz ifadesinden duygu tanıma görevi genel performanslarının birbirinden anlamlı düzeyde farklılaşmadığı saptanmıştır (bkz., Tablo 3).

İkinci hipotezi test etmek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucunda mutluluk duygusu sevk edilen katılımcıların yüz ifadesinden duygu tanıma görevinde olumlu duyguların tanınma performansı, nötr veya üzüntü sevk edilen katılımcılarınkinden anlamlı olarak farklılaşmamıştır (F(2,102) = 1.30, p = .28) (bkz., Tablo 4). Benzer şekilde, yüz ifadesinden duygu tanıma görevinde olumsuz duyguların tanınma performansının üzüntü duygusu sevk edilen koşulda mutluluk veya nötr duygularının sevk edildiği koşuldan anlamlı olarak farklılaşmadığı saptanmıştır (F(2,102) = .55, p = .58). Araştırmanın üçüncü hipotezini test etmek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucunda yüz ifadesinden duygu tanıma görevinde genel duygu tanınma performansı, sevk edilen duygu türüne göre anlamlı olarak farklılaşmamıştır (F(2,102) = .67, p = .51) (bkz., Tablo 4).

Araştırmanın dördüncü hipotezini test etmek amacıyla yapılan Bağımsız Gruplar için Çok Faktörlü Varyans Analizi sonucunda, katılımcılara sevk edilen duygu türünün mutluluk olduğu koşulda, yüz ifadesinden duygu tanıma görevinde olumlu duyguların tanınma performanslarının empati ve aleksitimi düzeyleri farklılaşan gruplar arasında birbirlerinden anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur (F(6,93) = .85, p = .53). Benzer şekilde, katılımcılara sevk edilen duygu türünün üzüntü olduğu koşulda yüz ifadesinden duygu tanıma görevinde olumsuz duyguların tanınma performansının empati ve aleksitimi düzeyleri farklılaşan gruplar arasında birbirlerinden anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur (F(6,93) = .64, p = .70) . Aleksitimi ve empati düzeyleri farklılaşan grupların sevk edilen duygu türüne göre olumlu ve olumsuz duygu tanıma performanslarına dair ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Aleksitimi ve Empati Düzeyleri Farklılaşan Grupların Sevk Edilen Duygu Türüne Göre Olumlu ve Olumsuz Duygu Tanıma Performanslarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Mutluluk							
Değişken	AYED (n=8)		ADEY (n=7)		ADED (n=14)		AYEY (n=5)	
	Ort.	*SS*	*Ort.*	*SS*	*Ort.*	*SS*	*Ort.*	*SS*
YDTP-1	27.88	.35	27.86	.38	27.86	.36	28.00	.00
YDTP-2	23.44	.56	22.79	1.97	23.25	1.80	23.65	.65
	Üzüntü							
	AYED (n=9)		ADEY (n=7)		ADED (n=12)		AYEY (n=9)	
	Ort.	*SS*	*Ort.*	*SS*	*Ort.*	*SS*	*Ort.*	*SS*
YDTP-1	27.67	1.00	27.57	.53	27.92	.29	27.89	.33
YDTP-2	22.92	1.50	22.86	1.41	23.27	1.37	22.64	1.79
	Nötr							
	AYED (n=10)		ADEY (n=10)		ADED (n=9)		AYEY (n=5)	
	Ort.	*SS*	*Ort.*	*SS*	*Ort.*	*SS*	*Ort.*	*SS*
YDTP-1	28.00	.00	28.00	.00	27.89	.33	27.80	.45
YDTP-2	23.73	2.10	22.97	1.31	23.83	1.24	22.15	1.55

Not. YDTP-1: Olumlu Duygularda Yüz İfadesinden Duygu Tanıma Performansı, YDTP-2: Olumsuz Duygularda Yüz İfadesinden Duygu Tanıma Performansı, AYED: Aleksitimi Yüksek ve Empati Düşük, ADEY: Aleksitimi Düşük ve Empati Yüksek, ADED: Aleksitimi Düşük ve Empati Düşük, AYEY: Aleksitimi Yüksek ve Empati Yüksek.

TARTIŞMA

Bu çalışmanın genel olarak amacı, mutluluk ve üzüntü duygudurum koşulları altında empati ve aleksitimi düzeyleri farklılaşan katılımcıların genel duygu tanıma performanslarının ve sevk edilen mevcut duygudurumlarıyla tutarlı duyguyu tanıma performanslarının araştırılmasıdır. Elde edilen bulgulara göre araştırma hipotezleri doğrulanmamıştır. Duygu sevki kontrol analizi kapsamında PANAS sonuçlarına bakıldığında üzüntü duygu sevki gerçekleştirilen katılımcıların duygudurumları, mutluluk ve nötr duygu sevki gerçekleştirilen katılımcılardan anlamlı düzeyde farklılaşırken; mutluluk duygu sevki uygulanan katılımcılar ile nötr duygu sevki uygulanan katılımcıların duygudurumlarının farklılaşmadığı görülmüştür. Bu bulgu, nötr duygudurum koşulundaki katılımcıların nötr duygudurumdan ziyade pozitif duyguduruma daha yakın olduklarına işaret etmektedir. Başka bir ifadeyle, nötr duygu sevki için kullanılan doğa belgeselinin mevcut çalışmada nötr yerine pozitif bir duygudurum oluşturmuş olabileceğini söylemek mümkündür. Ön-test son-test karşılaştırılması yapılmadığı için mutluluk koşuluna atanan katılımcılarda beklenen olumlu duygudurumun daha çok katılımcıların duygu sevki öncesinde sahip olduğu heyecan veya merak tarafından mı yoksa duygu sevkinin etkililiği tarafından mı açıklandığı bilinmemektedir. Üzüntü ve nötr duygu sevki koşulları için seçilen videolar, alanyazında yer alan duygu sevki çalışmalarında kullanılan ve etkili bulunan videolardan hareketle seçilmiştir ancak alanyazında incelenen çalışmalar Batı kültürlerinde gerçekleştirilmiş olup kullanılan yöntemler Türk kültüründe aynı etkililiği göstermemiş olabilir. Mevcut çalışmada duygu sevki için kullanılan videoların ortalama uzunluğunun iki buçuk dakika olması, sevk edilmek istenen duygunun oluşması için yeterli bir süre olmayabileceğinden gelecekte yapılacak çalışmaların duygu sevkinin oluşması bakımından ideal video uzunluğunu ortaya koyan araştırmaların (örn., Altheimer ve ark., 2021) bulguları dikkate alınarak video tercihlerinde bulunmaları önerilir. İleride gerçekleştirilecek duygu sevki içeren çalışmalarda otobiyografik anı yazımı, video ile müziğin birlikte kullanımı, yalnızca müzik kullanımı, sözcük çiftleri gibi çeşitli duygu sevki yöntemlerinden yararlanılabilir ve izlenecek yöntem seçilmeden önce örnekleme uygunluğunu değerlendirmek amacıyla bir ön test çalışması gerçekleştirilebilir.

Mevcut çalışmanın sınırlılıklarından bir diğeri ise yüz ifadesinden duygu tanıma görevinde yüz ifadesi uyaranının ve cevap ekranının sunulma süresinin uzunluğudur. Yüz ifadesi uyaranı 1000ms ekranda gösterilmişken cevap ekranı ise 5000ms gösterilmiştir. Cevap ekranının 5000ms gösterilmiş olması, öncesinde gösterilen yüz ifadesi uyaranının sadece uyaranın ekranda kalma süresi boyunca değil cevap ekranının sunulması sırasında da işlemlenmeye devam edilmesi, katılımcıların genel olarak duygu tanıma performanslarının yüksek olmasına, dolayısıyla sevk edilen duygu türüne göre ya da farklılaşan empati ve aleksitimi düzeylerine göre birbirinden anlamlı olarak farklılık göstermemesine sebep olmuş olabilir. Bunların yanı sıra, yüz ifadesinden duygu tanıma performanslarının ölçüldüğü bazı çalışmalarda (örn., Calvo ve ark., 2018; Gündüz, 2023) yalnızca duyguların son hallerinin yer aldığı fotoğraflar üzerinden bir değerlendirme yapmak yerine, nötr yüz ifadesinden başlayarak duygusal ifadenin kademeli olarak geçişinin gösterildiği videolar kullanılmasının önerildiği göze çarpmaktadır. Bu yöntemde, katılımcılardan videoyu izlerlerken videodaki duyguyu tanıdıkları anda ekrana tıklayarak tepki vermeleri ve ardından yanıtlarını bildirmeleri istenir; performans değerlendirilirken ise videoyu durdurana kadar geçen süre ve doğru yanıt yüzdesi dikkate alınmaktadır (Gündüz, 2023). Ancak mevcut çalışmada duygusal yüz ifadesi uyaranları için Karolinska Yüz Setinden duyguların son hallerinin yer aldığı fotoğraflar kullanılmıştır. Kullanılan fotoğraflar duyguların son hallerini temsil etmeleriyle yüz ifadesinden duygu tanıma görevinde duyguların tanınmasını kolaylaştırmış ve böylece katılımcıların duygu tanıma performanslarını genel olarak arttırmış ve sevk edilen duygu türüne göre ya da farklılaşan empati ve aleksitimi düzeylerine göre birbirinden anlamlı olarak farklılaşmamasına sebep olmuş olabilir.

Gerçekleştirilen çalışmanın yüz ifadesinden duygu tanıma görevinde alıştırma aşaması ile birlikte toplam 205 adet yüz ifadesi uyaranı kullanılmıştır. Çok sayıda uyaran

kullanılması ve buna bağlı olarak görev süresinin uzun olması, gerçekleştirilen duygu sevkiyle uyandırılan duygunun yoğunluğunun görevin ilk kısımlarında daha fazlayken görevin sonlarına doğru azalmasına sebep olmuş olabilir. Bu durum duygudurum tutarlılığına yönelik olan hipotezlerimizin sonucunu etkilemiş olabilir. Gelecek çalışmalarda gerçekleştirilen duygu sevkinin etkililiği ve uyandırılan duygunun ne kadar sürdüğü test edilerek ideal süreye uygun bir şekilde görevin oluşturulması önerilir.

Alanyazından aktarılan bilgiler ışığında, kendi duygularını tanımakta güçlük çeken bireylerin, çevrelerindeki bireylerin duygularını tanımakta ve anlamakta da güçlük çektikleri, dolayısıyla aleksitimik kişilerde empati becerilerinin eksik olduğu bildirilmektedir (Aaron ve ark., 2015; Grynberg ve ark., 2010). Buradan hareketle mevcut çalışmanın ikinci aşamasının örneklemi ilk olarak aleksitimi puan ortalamalarına göre aleksitimisi düşük ve aleksitimisi yüksek olarak iki gruba ayrılmış ve bu iki grup da kendi içinde empati puan ortalamalarına göre empati becerisi düşük ve empati becerisi yüksek olmak üzere iki gruba daha ayrılmıştır. Sonuç olarak alanyazındaki bilgiler temel alınarak söz konusu gruplar oluşturulmuştur. Ancak mevcut çalışmada literatürden edinilen aleksitimi ve empatinin birbiriyle negatif yönde ilişkili olduğu bilgisine dayanılarak beklendik olan "aleksitimi yüksek-empati düşük" ve "aleksitimi düşük-empati yüksek" gruplarının yanı sıra, literatürle çelişen bir şekilde "aleksitimi yüksek-empati yüksek" ve "aleksitimi düşük-empati düşük" grupları da elde edilmiştir. Dolayısıyla "aleksitimi yüksek-empati yüksek" ve "aleksitimi düşük-empati düşük" grupları da katılımcı kaybetmemek adına mevcut çalışmaya dahil edilmiş ve ilgili analizler dört grup karşılaştırması üzerinden yürütülmüştür. Mevcut çalışma kapsamında yürütülen analizler, söz konusu grupların hem empati hem de aleksitimi puanları açısından anlamlı olarak farklılaştığını ortaya koymuştur. Ancak aleksitimi açısından "aleksitimi yüksek-empati yüksek" grubu; empati açısından ise "aleksitimi düşük-empati düşük" grubu, "aleksitimi yüksek-empati düşük" grubundan anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır. Bu bulgu, literatürle çelişen bir şekilde elde edilen iki grubun, beklendik olarak elde edilen "aleksitimi yüksek-empati düşük" grubuna benzer olduğunu, dolayısıyla da duygudurum tutarlılık etkisi bağlamında, farklı duygu sevki koşullarında (mutluluk, üzüntü, nötr) yüz ifadesinden duygu tanıma performanslarında da gruplar arası anlamlı bir farklılaşma olmamasını açıklar niteliktedir. Bu bağlamda, empati ve aleksitimi açısından birbirinden anlamlı olarak ayrışmayan grupların araştırma dışı bırakılarak analizlerin tekrarlanmasının araştırmanın yöntemsel sağlamlığını arttıracağı düşünülmektedir. Buradan hareketle, gelecek çalışmalarda mevcut çalışma kapsamında empati ve aleksitimi puanları açısından birbirinden anlamlı olarak ayrışan gruplar oluşturulup örneklem sayıları arttırılarak analizlerin tekrarlanması önerilmektedir. Başka bir ifadeyle, mevcut çalışma bulguları ışığında, alanyazından aktarılan bulgularla da tutarlı olarak geniş örneklemlerle oluşturulan ve birbirinden anlamlı olarak ayrışan "aleksitimi yüksek-empati düşük" ve "aleksitimi düşük-empati yüksek" olmak üzere iki temel grubun, farklı duygu sevki koşullarında (mutluluk, üzüntü, nötr) duygudurum tutarlılık etkisi bağlamında yüz ifadesinden duygu tanıma performanslarının karşılaştırılması önemli hale gelmektedir.

Empati ve aleksitimi düzeylerinin mutluluk, üzüntü ve nötr duygudurum koşullarına göre yüz ifadesinden duygu tanıma performansı üzerindeki etkilerini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada cinsiyetler arasında aleksitimi, empati ve duygu tanıma performansları açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu nedenle, mevcut çalışmada yürütülen analizlerde cinsiyet değişkeni kontrol edilmemiştir. Ancak alanyazın incelendiğinde kadınların erkeklere kıyasla duygu tanıma performanslarının daha yüksek olduğu bilinmektedir (Abbruzzese ve ark., 2019; Demenescu ve ark., 2014; Mill ve ark., 2009). Bununla birlikte kadınların empati puanlarının erkeklere kıyasla daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşan çalışmalar (Akgün ve Çetin, 2018; Ertuğ, 2018) mevcuttur. Aynı zamanda alanyazında aleksitimi puanlarının da cinsiyetler arasında anlamlı olarak farklılaştığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Yapılan bir meta-analiz çalışmasında, hem klinik hem de klinik olmayan örneklemlerde erkeklerin aleksitimi puanı kadınlardan anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur (Levant ve ark., 2009). Ayrıca Mendia ve arkadaşlarının (2024) gerçekleştirdiği güncel bir meta analiz çalışmasında aleksitiminin cinsiyetler arasında farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. İncelenen 120 çalışmanın %51. 1'inde erkeklerin, %48,2'sinde ise kadınların aleksitimi puanlarının karşı cinslerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur; incelenen çalışmaların %0,7'sinde ise cinsiyetler arası bir fark bulunmamıştır. Duygudurum ve cinsiyet değişkenlerini inceleyen araştırma bulgularının ise çelişkili olduğu söylenebilir. Alanyazında erkeklerin daha fazla pozitif duyguduruma sahip olduğu (örn., Ayyash-Abdo ve Alamuddin, 2007; Kuyumcu, 2011; Ortuño-Sierra ve ark., 2015; Öztürk ve Siviş- Çetinkaya, 2015) ve kadınların daha fazla negatif duyguduruma sahip olduğu (örn., Tümkaya, 2011; Westerhof ve Barrett, 2005) yönünde bulgulara ulaşan çalışmalar mevcuttur. Ancak yalnızca negatif duygudurum açısından cinsiyete göre farklılık olmadığını gösteren çalışmalar (örn., Ayyash-Abdo ve Alamuddin, 2007; Kuyumcu, 2011; Ortuño-Sierra ve ark., 2015) olduğu gibi hem pozitif hem de negatif duygu durumun cinsiyete göre farklılık göstermediğine işaret eden bulgulara (örn., Öztekin, 2008) da rastlanmıştır. Tüm bunlar düşünüldüğünde aleksitimi, empati ve duygu tanıma performansı değişkenlerinin birlikte ele alındığı gelecek çalışmalarda cinsiyet değişkeninin göz önünde bulundurulması önerilmektedir.

Çalışma örnekleminin çoğunluğu üniversite öğrencisi ve öğrencilerin çoğunluğu da Sosyal Bilimler öğrencisi bireylerden oluşmaktadır. Bu durum çalışmanın bulgularının genellenebilirliğini kısıtlamaktadır. Ayrıca katılımcıların genel olarak eğitim düzeyinin yüksekliği, duyguları tanıma performanslarının yüksek olmasıyla ilişkili olabilir (Khosdelazad ve ark., 2020; Mill ve ark., 2009). Aynı zamanda üniversite öğrencilerinin diğer bireylere göre daha çok teknoloji kullanıyor olması, bilgisayar üzerinden gerçekleştirilen görevi daha kolay tamamlamalarına ve buna bağlı olarak daha iyi performans göstermelerine etki etmiş olabilir. Bununla birlikte katılımcıların empati ve aleksitimi düzeylerinin farklılaşmasına karşın duygu tanıma performanslarının farklılaşmamasının bir diğer açıklaması katılımcıların

çoğunluğunun Sosyal Bilimler öğrencisi olması olarak düşünülebilir. Alanyazında Sosyal Bilimler öğrencilerinin daha empatik (örn., Myyry ve Helkama, 2001) olduklarına dair bulgular mevcuttur. Gelecek araştırmaların kültürel ve sosyodemografik açıdan çeşitliliği daha yüksek olan örneklemlerle gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Yabancı alanyazında farklı duygudurum koşullarında yer alan, aleksitimi ve empati puanları farklılaşan katılımcıların duygu tanıma puanlarının incelendiği yalnızca bir çalışmaya (Lyvers ve ark., 2017) ulaşılabilmişken, Türkçe alanyazında bahsi geçen değişkenlerin birlikte ele alındığı bilinen hiçbir çalışmaya rastlanmamıştır. Alanyazında duygudurum tutarlılık etkisinin araştırıldığı güncel sınırlı sayıda çalışmaya (örn., Howe ve Malone 2011; Joormann, 2010; Wadlinger ve Isaacowitz, 2006; Wittekind ve ark., 2014) rastlanmıştır. Tüm bunlar göz önüne alındığında, mevcut çalışmanın alanyazına kıymetli bir katkı sağlayacağı ve gelecek çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte, mevcut çalışmanın ele aldığı değişkenler ve bu değişkenler arası ilişkiler doğrultusunda gerçekleştirilen alanyazın taraması sonucu gelecek çalışmalar için güçlü bir art alan bilgisi sağlandığı öne sürülebilir. Mevcut çalışma ve bu çalışmanın ışık tutacağı gelecek çalışmaların aleksitimi düzeyi yüksek bireylerle duygular üzerine yürütülen klinik araştırma ve uygulamalarda yol gösterici nitelik taşıyabileceği düşünülmektedir.

Mevcut çalışmada farklı duygudurum koşullarında yer alan, aleksitimi ve empati düzeyi farklılaşan bireylerin yüz ifadesinden duygu tanıma performanslarının anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüş; duygudurum tutarlılık etkisi ile aynı doğrultuda bulgulara ulaşılmamıştır. Mevcut bulguların, daha büyük örneklemlerden ve klinik örneklemden elde edilecek bulgularla zenginleştirilmesi alanyazına önemli bir katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte mevcut çalışmada çoğunluğu üniversite öğrencisi olan katılımcılardan oluşan bir örneklemle çalışılmıştır; gelecek çalışmaların örneklemlerinin farklı eğitim düzeyi ve sosyoekonomik düzeylerden gelen bireyleri de kapsaması bulguların genellenebilirliğinin sağlanması açısından önemlidir. Ayrıca mevcut çalışma yalnızca Türkiye örneklemiyle gerçekleştirilmiş olup kültürün etkisini incelememiştir. Duygular, toplumsal normlar ve kültürel değerlerden izole ele alınmamaktadır. Bu bağlamda, duygusal yaşamımızın duyguları göstermemiz açısından sosyal kurallara ve kültürel geleneklere ne kadar bağlı olduğunu söylemek mümkündür (Jacobsen, 2023). Duyguların kültürel yaşamdaki bu denli önemi, gelecek duygu çalışmalarında kültürün dahil edilmesi gereken önemli bir değişken olduğunu düşündürmektedir. Kültürlerarası bir farklılaşmanın olup olmadığının incelenebilmesi adına gelecekteki çalışmalarda kültür farklılığının ölçülmesi önerilmektedir. Aynı zamanda istenilen duygunun sevki için kullanılacak olan materyalin de örneklemin kültürel özelliklerine uygun olması gerektiği düşünülmektedir. Gelecekte katılımcılara duygu sevki gerçekleştirilerek yapılacak olan çalışmalarda, bir ön test uygulaması yapılarak duyguyu sevk etmek için örneklemin kültürel özelliklerine uygun materyalin belirlenmesi ve kullanılması önerilmektedir. Aynı zamanda empati düzeyi, duygu tanıma puanları ve negatif-pozitif duygudurum değişkeni cinsiyetler arası farklılık gösterdiğinden; gelecek çalışmaların eşit cinsiyet dağılımına sahip gruplarla gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Mevcut çalışmada kullanılan yüz ifadesinden duygu tanıma görevinde yer alan uyaranların ekranda kalma süresinin uzun olması ve verilen uyaranın son halini almış bir yüz ifadesi olması görevde sergilenen performansları artırmış olabilir; gelecek çalışmalarda bu olasılıkların göz önüne alınıp uyaran ve deney düzeneğine dair özelliklerin değişimlendiği çeşitli düzenekler oluşturulması değerli olacaktır. Bununla birlikte mevcut çalışmanın yüz ifadesinden duygu tanıma görevinde kullanılan Karolinska Yüz Seti yerine daha güncel ve günümüzün teknik şartları doğrultusunda ışık patlamasının önlendiği, renk kontrastının dengelendiği ve benzeri koşulların sağlandığı daha profesyonel bir yüz setinin geliştirilmesi ve gelecek çalışmalarda kullanılması önerilebilir. Ayrıca mevcut çalışmada yüz ifadesinden duygu tanıma görevinin tamamlanma süresinin uzun bir süre olması duygudurum tutarlılık etkisinin gözlenememiş olmasının bir nedeni olabilir; gelecek çalışmaların buna dikkat edilerek gerçekleştirilmesi önemli olacaktır. Buna ek olarak, duygudurum tutarlılık etkisinin sağlanmasını destekleyici olabilecek bir unsur, katılımcılarda uyandırılması hedeflenen duyguların katılımcının daha aktif rol aldığı bir yöntem (örn., otobiyografik anı yazma) ile sevk edilmesi olabilir. Son olarak mevcut çalışmada katılımcıların aleksitimi ve empati puanları üzerinden ortalamalarına göre gruplandırılması ve gruplandırma sırasında TAÖ-20'de "borderline" olarak tanımlanan 51-61 aralığında puan alan katılımcıların dışlanmamış olması elde edilen sonuçları etkilemiş olabilir. Gelecekte aleksitimi ve empati değişkenlerini inceleyecek olan çalışmaların katılımcıları gruplandırma sırasında bunları göz önüne alması önemlidir.

BEYANLAR

Etik Kurul Onayı: Bu çalışma için Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'ndan (05.07.2024 tarihli ve 16/206 sayılı) etik onay alınmıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin tüm yazarları, makaleye ilişkin herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Onam Formu: Çalışmaya katılan tüm bireylerden bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Proje/Ödenek Bilgisi: Bu çalışma için herhangi bir finansman alınmamıştır.

Data Paylaşımı/Uygunluğu: Bu çalışma sırasında üretilen ve/veya analiz edilen veriler, makul talepler üzerine sorumlu yazardan temin edilebilir.

Yazar(lar)ın Katkısı: Tüm yazarlar çalışmanın kavramsallaştırma ve tasarımına katkıda bulundu. [EÖ] ve [PEP] veri analizini gerçekleştirdi. Tüm yazarlar makalenin yazımında rol aldı. [İŞE] makalenin gözden geçirilmesini ve denetimini gerçekleştirdi. Tüm yazarlar makalenin son halini okudu ve onayladı.

Yapay Zekâ Kullanımı: Makalenin hiçbir aşamasında yapay zekâ programları kullanılmamıştır.

KAYNAKLAR

Aaron, R. V., Benson, T. L. ve Park, S. (2015). Investigating the role of alexithymia on the empathic deficits found in schizotypy and autism spectrum traits. *Personality and Individual Differences, 77*, 215–220.

Abbruzzese, L., Magnani, N., Robertson, I. H. ve Mancuso, M. (2019). Age and gender differences in emotion recognition. *Frontiers in Psychology, 10*, 2371.

Akgün, R. ve Çetin, H. (2018). Üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerinin ve empati düzeylerinin belirlenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7*(3), 103-117.

Altheimer, G., Giles, G. E., Remedios, J. D., Kanarek, R. B. ve Urry, H. L. (2021). Do emotions predict eating? The role of previous experiences in emotional eating in the lab and in daily life. *Appetite, 158*, 105016.

Andrew, J., Cooke, M. ve Muncer, S. J. (2008). The relationship between empathy and Machiavellianism: An alternative to empathizing–systemizing theory. *Personality and Individual Differences, 44*(5), 1203–1211.

Aslan, G., Bakan, A. B. ve Yıldız, M. (2020). An investigation of the relationship between alexithymia and empathy tendency in university students receiving health education. *Perspectives in Psychiatric Care*, 1–8.

Ávila, R. F. D., Morais, D. D., Bomfim, A. J. ve Chagas, M. H. N. (2016). Empatia e reconhecimento de expressões faciais de emoções básicas e complexas em estudantes de Medicina. *Jornal Brasileiro de Psiquiatria, 65*(3), 209–214.

Ayyash-Abdo, H. ve Alamuddin, R. (2007). Predictors of subjective well-being among college youth in Lebanon. *The Journal of Social Psychology, 147*(3), 265–284.

Bagby, R. M., Parker, J. D. A. ve Taylor, G. J. (1994a). The twenty-item Toronto Alexithymia Scale—I. Item selection and cross-validation of the factor structure. *Journal of Psychosomatic Research, 38*(1), 23–32.

Bagby, R. M., Taylor, G. J. ve Parker, J. D. A. (1994b). The twenty-item Toronto Alexithymia Scale—II. Convergent, discriminant, and concurrent validity. *Journal of Psychosomatic Research, 38*(1), 33–40.

Baron-Cohen, S. ve Wheelwright, S. (2004). The empathy quotient: An investigation of adults with Asperger syndrome or high-functioning autism, and normal sex differences. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 34*, 163–175.

Bayot, M., Pleyers, G., Kotsou, I., Lefèvre, N., Sauter, D. A. ve Vermeulen, N. (2014). Joint effect of alexithymia and mood on the categorization of nonverbal emotional vocalizations. *Psychiatry Research, 216*(2), 242–247.

Besel, L. D. S. ve Yuille, J. C. (2010). Individual differences in empathy: The role of facial expression recognition. *Personality and Individual Differences, 49*(2), 107–112.

Bongers, P., Jansen, A., Havermans, R., Roefs, A. ve Nederkoorn, C. (2013). Happy eating: The underestimated role of overeating in a positive mood. *Appetite, 67*, 74–80.

Bora, E. ve Baysan-Arabacı, L. (2009). Empati Ölçeği: Türkçe formunun üniversite öğrencilerinde psikometrik özellikleri. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni, 19*(1), 39-47.

Bouhuys, A. L., Bloem, G. M. ve Groothuis, T. G. (1995). Induction of depressed and elated mood by music influences the perception of facial emotional expressions in healthy subjects. *Journal of Affective Disorders, 33*(4), 215–226.

Bourke, C., Douglas, K. ve Porter, R. (2010). Processing of facial emotion expression in major depression: A review. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry, 44*(8), 681–696.

Bower, G. H. (1981). Mood and memory. *American Psychologist, 36*(2), 129-148.

Bower, G. H. ve Forgas, J. P. (2001). Mood and social memory. In J. P. Forgas (Ed.), *Handbook of affect and social cognition* (pp. 95–120). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Braden, A., Emley, E., Watford, T., Anderson, L. ve Musher-Eizenman, D. (2020). Self-reported emotional eating is not related to greater food intake: Results from two laboratory studies. *Psychology & Health, 35*(4), 500–517.

Brosch, T., Scherer, K., Grandjean, D. ve Sander, D. (2013). The impact of emotion on perception, attention, memory, and decision-making. *Swiss Medical Weekly, 143*(1920), w13786.

Calvo, M. G., Fernández-Martín, A., Gutiérrez-García, A., & Lundqvist, D. (2018). Selective eye fixations on diagnostic face regions of dynamic emotional expressions: KDEF-dyn database. *Scientific Reports, 8*(1), 17039.

Chepenik, L. G., Cornew, L. A. ve Farah, M. J. (2007). The influence of sad mood on cognition. *Emotion, 7*(4), 802–811.

Coupland, N. J., Sustrik, R. A., Ting, P., Li, D., Hartfeil, M., Singh, A. J. ve Blair, R. J. (2004). Positive and negative affect differentially influence identification of facial emotions. *Depression and Anxiety, 19*(1), 31–34.

Demenescu, L. R., Mathiak, K. A. ve Mathiak, K. (2014). Age- and gender-related variations of emotion recognition in pseudowords and faces. *Experimental Aging Research, 40*(2), 187–207.

Donges, U. S., Kersting, A. ve Suslow, T. (2014). Alexithymia and perception of emotional information: A review of experimental psychological findings. *Universitas Psychologica, 13*(2), 745-756.

Dökmen, Ü. (2006). *İletişim çatışmaları ve empati* (35. baskı). Sistem Yayıncılık.

Dürü, Ç. (1998). *Anxiety and depression: Searching the distinctive and overlapping features* [Master's thesis, Middle East Technical University].

Eğilmez, E. (Director). (1977). *Hababam Sınıfı uyanıyor* [Film]. Arzu Film.

Ertuğ, N. (2018). Hemşire adaylarının empati düzeylerinin incelenmesi. *Bezmiâlem Science, 6*(1), 37–42.

García-Rodríguez, M., Alvarado, J. M., Fernández-Company, J. F., Jiménez, V. ve Ivanova-Iotova, A. (2023). Music and facial emotion recognition and its relationship with alexithymia. *Psychology of Music, 51*(1), 259–273.

Gençöz, T. (2000). Pozitif ve negatif duygu ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi, 15*(46), 19–26.

Goeleven, E., De Raedt, R., Leyman, L. ve Verschuere, B. (2008). The Karolinska directed emotional faces: A validation study. *Cognition and Emotion, 22*(6), 1094–1118.

Gollan, J. K., Pane, H. T., McCloskey, M. S. ve Coccaro, E. F. (2008). Identifying differences in biased affective information processing in major depression. *Psychiatry Research, 159*(1–2), 18–24.

Gross, J. J. (2010). Emotion regulation. In M. Lewis, J. M. Haviland-Jones ve L. F. Barrett (Eds.), *Handbook of emotions* (3rd ed., pp. 497–513). Guilford Press.

Gross, J. J. ve Levenson, R. W. (1995). Emotion elicitation using films. *Cognition & Emotion, 9*(1), 87–108.

Grynberg, D., Luminet, O., Corneille, O., Grèzes, J. ve Berthoz, S. (2010). Alexithymia in the interpersonal domain: A general deficit of empathy? *Personality and Individual Differences, 49*(8), 845–850.

Guillon, A. M. (2022). *The effect of different levels of depression and empathy on facial emotion recognition* (2037691) [Bachelor's thesis, Tilburg University].

Gul, H., Torun, Y. T., Cakmak, F. H. ve Gul, A. (2023). Facial emotion recognition in adolescent depression: The role of childhood traumas, emotion regulation difficulties, alexithymia and empathy. *Indian Journal of Psychiatry, 65*(4), 443–452.

Gur, R. C., Erwin, R. J., Gur, R. E., Zwil, A. S., Heimberg, C. ve

Kraemer, H. C. (1992). Facial emotion discrimination: II. Behavioral findings in depression. *Psychiatry Research, 42*(3), 241–251.

Güleç, H. ve Yenel, A. (2010). 20 maddelik Toronto aleksitimi ölçeği Türkçe uyarlamasının kesme noktalarına göre psikometrik özellikleri. *Klinik Psikiyatri Dergisi, 13*(3), 108–112.

Güleç, H., Köse, S., Çitak, S., Yazıcı-Güleç, M., Evren, C., Borckardt, J. ve Sayar, K. (2009). The Turkish version of the 20-Item Toronto Alexithymia Scale (TAS-20): Reliability, validity, and factorial structure. *Bulletin of Clinical Psychopharmacology, 19*(3), 214–220.

Gündüz, T. (2023). *Oksitosin hormonunun organizasyonel ve aktivasyonel etkilerinin bazı sosyal psikolojik değişkenler bağlamında incelenmesi* (Tez No. 820147) [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Hale, W. W., III. (1998). Judgment of facial expressions and depression persistence. *Psychiatry Research, 80*(3), 265–274.

Howe, M. L. ve Malone, C. (2011). Mood-congruent true and false memory: Effects of depression. *Memory, 19*(2), 192–201.

Izard, C. E., Wehmer, G. M., Livsey, W. J. ve Jennings, J. R. (1965). Affect, awareness, and performance. In S. S. Tomkins ve C. E. Izard (Eds.), *Affect, cognition, and personality* (pp. 2–41). Springer.

Joormann, J. (2010). Cognitive inhibition and emotion regulation in depression. *Current Directions in Psychological Science, 19*(3), 161–166.

Kan, Y., Mimura, M., Kamijima, K. ve Kawamura, M. (2004). Recognition of emotion from moving facial and prosodic stimuli in depressed patients. *Journal of Neurology, Neurosurgery & Psychiatry, 75*(12), 1667–1671.

Khosdelazad, S., Jorna, L. S., McDonald, S., Rakers, S. E., Huitema, R. B., Buunk, A. M. ve Spikman, J. M. (2020). Comparing static and dynamic emotion recognition tests: Performance of healthy participants. *PLOS ONE, 15*(10), e0241297.

Kleinginna, P. R., Jr. ve Kleinginna, A. M. (1981). A categorized list of emotion definitions, with suggestions for a consensual definition. *Motivation and Emotion, 5*(4), 345–379.

Knott, L. M. ve Thorley, C. (2014). Mood-congruent false memories persist over time. *Cognition and Emotion, 28*(5), 903–912.

Koçak, R. (2002). Aleksitimi: Kuramsal çerçeve tedavi yaklaşımları ve ilgili araştırmalar. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences, 35*(1), 183–212.

Kuyumcu, B. (2011). Üniversite öğrencilerinin duygusal farkındalık, duyguları ifade etme, benlik kurgusu ve öznel iyi oluş durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi, 1*(2), 104–113.

Lang, P. J., Bradley, M. M. ve Cuthbert, B. N. (2005). *International Affective Picture System (IAPS): Instruction manual and affective ratings* (Technical Report A-6). The Center for Research in Psychophysiology, University of Florida.

Lawrence, E. J., Shaw, P., Baker, D., Baron-Cohen, S. ve David, A. S. (2004). Measuring empathy: Reliability and validity of the Empathy Quotient. *Psychological Medicine, 34*(5), 911–920.

Lee, A. Y. ve Sternthal, B. (1999). The effects of positive mood on memory. *Journal of Consumer Research, 26*(2), 115–127.

Lee, T. M., Ng, E. H., Tang, S. W. ve Chan, C. C. (2008). Effects of sad mood on facial emotion recognition in Chinese people. *Psychiatry Research, 159*(1–2), 37–43.

Leppänen, J. M., Milders, M., Bell, J. S., Terriere, E. ve Hietanen, J. K. (2004). Depression biases the recognition of emotionally neutral faces. *Psychiatry Research, 128*(2), 123–133.

Levant, R. F., Hall, R. J., Williams, C. M., & Hasan, N. T. (2009). Gender differences in alexithymia. *Psychology of Men & Masculinity*, *10*(3), 190-203.

Levkovitz, Y., Lamy, D., Ternochiano, P., Treves, I. ve Fennig, S. (2003). Perception of dyadic relationship and emotional states in patients with affective disorder. *Journal of Affective Disorders, 75*(1), 19–28.

Lundqvist, D., Flykt, A. ve Öhman, A. (1998). *Karolinska directed emotional faces. PsycTESTS Dataset, 91*, 630.

Lyvers, M., Kohlsdorf, S. M., Edwards, M. S. ve Thorberg, F. A. (2017). Alexithymia and mood: Recognition of emotion in self and others. *The American Journal of Psychology, 130*(1), 83–92.

Maximiano-Barreto, M. A., Bomfim, A. J. L., Borges, M. M., Moura, A. B., Luchesi, B. M. ve Chagas, M. H. N. (2022). Recognition of facial expressions of emotion and depressive symptoms among caregivers with different levels of empathy. *Clinical Gerontologist, 45*(5), 1245–1252.

Mendia, J., Zumeta, L. N., Cusi, O., Pascual, A., Alonso-Arbiol, I., Díaz, V., & Páez, D. (2024). Gender differences in alexithymia: Insights from an Updated Meta-Analysis. *Personality and Individual Differences*, *227*(112710), 877-881.

Mill, A., Allik, J., Realo, A. ve Valk, R. (2009). Age-related differences in emotion recognition ability: A cross-sectional study. *Emotion, 9*(5), 619–630.

Moriguchi, Y., Decety, J., Ohnishi, T., Maeda, M., Mori, T., Nemoto, K., Matsuda, H. ve Komaki, G. (2007). Empathy and judging other's pain: An fMRI study of alexithymia. *Cerebral Cortex, 17*(9), 2223–2234.

Moritz, S., Gläscher, J. ve Brassen, S. (2005). Investigation of mood-congruent false and true memory recognition in depression. *Depression and Anxiety, 21*(1), 9–17.

Muncer, S. J. ve Ling, J. (2006). Psychometric analysis of the empathy quotient (EQ) scale. *Personality and Individual Differences, 40*(6), 1111–1119.

Myyry, L. ve Helkama, K. (2001). University students' value priorities and emotional empathy. *Educational Psychology, 21*(1), 25–40.

Niedenthal, P. M., Halberstadt, J. B., Margolin, J. ve Innes-Ker, Å. H. (2000). Emotional state and the detection of change in facial expression of emotion. *European Journal of Social Psychology, 30*(2), 211–222.

Ortuño-Sierra, J., Santarén-Rosell, M., de Albéniz, A. P. ve Fonseca-Pedrero, E. (2015). Dimensional structure of the Spanish version of the Positive and Negative Affect Schedule (PANAS) in adolescents and young adults. *Psychological Assessment, 27*(3), e1–e9.

Öztekin, C. (2008). *Cinsiyet, iç bütünlük ve fiziksel etkinliğin olumlu ve olumsuz duygu durumu üzerindeki rolü* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Öztürk, A. ve Siviş-Çetinkaya, R. (2015). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile tinsellik, iyimserlik, kaygı ve olumsuz duygu düzeyleri arasındaki ilişki. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 42*(42), 335–356.

Parker, P. D., Prkachin, K. M. ve Prkachin, G. C. (2005). Processing of facial expressions of negative emotion in alexithymia: The influence of temporal constraint. *Journal of Personality, 73*, 1087–1107.

Posner, J., Russell, J. A. ve Peterson, B. S. (2005). The circumplex model of affect: An integrative approach to affective neuroscience, cognitive development, and psychopathology. *Development and Psychopathology, 17*(3), 715–734.

Prkachin, G. C., Casey, C. ve Prkachin, K. M. (2009). Alexithymia and perception of facial expressions of emotion. *Personality and Individual Differences, 46*(4), 412–417.

Riess, H. ve Kraft-Todd, G. (2014). Empathy: A tool to enhance nonverbal communication between clinicians and their patients. *Academic Medicine, 89*(8), 1108–1112.

Rogers, C. R. (1970). *Carl Rogers on encounter groups*. Harper & Row.

Rogers, C. R. (1983). Empatik olmak değeri anlaşılmamış bir varoluş şeklidir (F. Akkoyun, Çev.). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 16*, 103–124. (Original work published 1975).

Roys, D. T. (1997). Empirical and theoretical considerations of empathy in sex offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology, 41*(1), 53–64.

Russell, J. A. ve Barrett, L. F. (1999). Core affect, prototypical emotional episodes, and other things called emotion: Dissecting the elephant. *Journal of Personality and Social Psychology, 76*(5), 805–819.

Russell, J. A. (1980). A circumplex model of affect. *Journal of Personality and Social Psychology, 39*(6), 1161–1178.

Schmid, P. C. ve Schmid Mast, M. (2010). Mood effects on emotion recognition. *Motivation and Emotion, 34*(3), 288–292.

Sifneos, P. E. (1973). The prevalence of "alexithymic" characteristics in psychosomatic patients. *Psychotherapy and Psychosomatics, 22*(2–6), 255–262.

Surguladze, S. A., Young, A. W., Senior, C., Brébion, G., Travis, M. J. ve Phillips, M. L. (2004). Recognition accuracy and response bias to happy and sad facial expressions in patients with major depression. *Neuropsychology, 18*(2), 212–218.

Taylor, G. J., Bagby, R. M. ve Parker, J. D. A. (1997). *Disorders of affect regulation: Alexithymia in medical and psychiatric illness* (Paperback ed.). Cambridge University Press.

Tokgöz, D., Baran, H. D. ve İnan, E. (2022). Maskenin arkasındaki duygular: Cinsiyet ve aksesuarların duygu tanıma üzerindeki etkileri. In *IX. International Eurasian Educational Research Congress* (pp. 955–956).

Tooby, J. ve Cosmides, L. (1990). The past explains the present: Emotional adaptations and the structure of ancestral environments. *Ethology and Sociobiology, 11*(4–5), 375–424.

Tosun, A. ve Dağ, I. (2000). Mood congruent memory bias in implicit memory of individuals with depressive and non-depressive mood. *Türk Psikoloji Dergisi, 15*, 29–42.

Tümkaya, S. (2011). Humor styles and socio-demographic variables as predictor of subjective well-being of Turkish university students. *Eğitim ve Bilim, 36*(160), 158-170.

van Dijl, T. L., Aben, H. P., Synhaeve, N. E., de Waardt, D. A., Videler, A. C. ve Kop, W. J. (2024). Alexithymia and facial emotion recognition in patients with functional neurological disorder. *Clinical Neurology and Neurosurgery, 237*, 108128.

Verleur, R., Verhagen, P. W. ve Heuvelman, A. (2007). Can mood-inducing videos affect problem-solving activities in a web-based environment? *British Journal of Educational Technology, 38*(6), 1010–1019.

Wadlinger, H. A. ve Isaacowitz, D. M. (2006). Positive mood broadens visual attention to positive stimuli. *Motivation and Emotion, 30*, 87–99.

Watson, D., Clark, L. A. ve Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scales. *Journal of Personality and Social Psychology, 54*(6), 1063-1070.

Watson, D., Wiese, D., Vaidya, J. ve Tellegen, A. (1999). The two general activation systems of affect: Structural findings, evolutionary considerations, and psychobiological evidence. *Journal of Personality and Social Psychology, 76*(5), 820–838.

Watters, A. J. ve Williams, L. M. (2011). Negative biases and risk for depression: Integrating self-report and emotion task markers. *Depression and Anxiety, 28*(8), 703–718.

Westerhof, G. J. ve Barrett, A. E. (2005). Age identity and subjective well-being: A comparison of the United States and Germany. *The Journals of Gerontology: Series B, Psychological Sciences and Social Sciences, 60*(3), S129–S136.

Willis, M. L., Lawson, D. L., Ridley, N. J., Koval, P. ve Rendell, P. G. (2015). The contribution of emotional empathy to approachability judgments assigned to emotional faces is context specific. *Frontiers in Psychology, 6*, 1209.

Wittekind, C. E., Terfehr, K., Otte, C., Jelinek, L., Hinkelmann, K. ve Moritz, S. (2014). Mood-congruent memory in depression: The influence of personal relevance and emotional context. *Psychiatry Research, 215*(3), 606–613.

Wojciechowski, J., Stolarski, M. ve Matthews, G. (2014). Emotional intelligence and mismatching expressive and verbal messages: A contribution to detection of deception. *PLOS ONE, 9*(3), e92570.

Yalnızoğlu-Çaka, S., Topal, S., Nemut, T. ve Çınar, N. (2018). Relationship between alexithymia and empathy in nursing and midwifery students. *Journal of Human Sciences, 15*(2), 996–1005.

Zeffirelli, F. (Director). (1979). *The Champ [Şampiyon]* [Film]. Metro-Goldwyn-Mayer.

Zuroff, D. C. ve Colussy, S. A. (1986). Emotion recognition in schizophrenic and depressed inpatients. *Journal of Clinical Psychology, 42*(3), 411–417.

Journal of Clinical Psychology Research · *(2026), 10(1), 86–104*
Doi: 10.57127/kpd.26024438.1607070

ORIGINAL PAPER | EXTENDED ABSTRACT

Investigation of emotion recognition performances in terms of empathy and alexithymia levels and mood: An experimental study

Ecem Güntutmaz[1], Sude Tavukcu[2], Emin Özbayrak[3], Poyraz Efe Paçal[4], İpek Şenkal Ertürk*[5]

[1] Hacettepe University, Graduate School of Social Sciences, Clinical Psychology Master's Program, Ankara, Türkiye
[2] Hacettepe University, Graduate School of Social Sciences, General (Experimental) Psychology Master's Program, Ankara, Türkiye
[3] Akdeniz University, Social Sciences Institute, Master's Program in Psychology, Antalya, Türkiye
[4] Ankara University, Graduate School of Social Sciences, Master's Program in Social Psychology, Ankara, Türkiye
[5] Ankara University, Faculty of Languages, History and Geography, Department of Psychology, Ankara, Türkiye

Abstract
Studies on emotional processes reveal that people exhibit attention and memory biases toward emotional stimuli that align with their emotions. However, researchers have not analyzed whether the mood congruency effect persists in individuals with high levels of alexithymia. This study aimed to examine whether there is a consistency-based bias in facial emotion recognition among individuals with varying levels of empathy and alexithymia. In the first phase of the study, 247 participants aged 18 to 55 completed the Demographic Information Form, Empathy Scale, and 20-Item Toronto Alexithymia Scale. The sample for the second phase, which included the experimental component, consisted of 141 participants aged 18 to 30 who also participated in the first phase after applying the exclusion criteria. Researchers conducted final analyses on 105 participants. In the second phase, participants were categorized into 'low' and 'high' alexithymia groups, as measured using the Toronto Alexithymia Scale. Then, researchers formed 'low' and 'high' empathy groups based on the Empathy Scale within each alexithymia group. Subsequently, the participants in these four groups were randomly assigned to one of the sadness, happiness, or control conditions, and emotion induction was implemented. Emotion induction was controlled using the Positive and Negative Affect Scale. Finally, participants under different mood conditions completed the Facial Emotion Recognition task that required them to detect emotional expressions on a series of faces. The correct detection rates of emotions were analyzed separately for happiness, sadness, and others. Analyses revealed that individuals under different emotion inductions and/or with varying levels of empathy and alexithymia did not exhibit biases toward stimuli that aligned with emotion induction and did not show variations based on positive, negative, and general facial emotion recognition performance. The current study can guide clinical applications and research conducted on emotions in individuals with elevated levels of alexithymia.

Keywords: mood congruency effect, facial emotion recognition, alexithymia, empathy

INTRODUCTION

Bower (1981) first introduced the concept of the mood coherence effect. Many studies addressing the relationships between mood and cognitive processes such as attention, thinking, and memory (e.g., Howe & Malone, 2011; Joormann, 2010; Moritz et al., 2005; Tosun & Dağ, 2000; Wadlinger & Isaacowitz, 2006; Wittekind et al., 2014) have reached findings in line with the mood congruency effect.

Some studies have shown that mood-congruent emotional facial expressions are recognized more effectively than mood-incongruent emotional facial expressions (e.g., Bourke et al., 2010; Gur et al., 1992; Hale III, 1998; Levkovitz et al., 2003; Watters & Williams, 2011). Studies in which participants were induced to have a depressed mood (e.g., Bouhuys et al., 1995; Lee et al., 2008) showed that these participants recognized more negative emotional facial expressions, while studies in which participants were induced to have a positive mood (e.g., Coupland et al., 2004; Izard et al., 1965; Niedenthal et al., 2000) showed that these participants recognized positive emotional facial expressions better.

When studying emotion recognition, it is crucial to understand the concepts of empathy and alexithymia. Studies have supported the finding that empathy contributes to the recognition of emotions (Riess & Kraft-Todd, 2014; Wojciechowski et al., 2014). Additionally, studies have reported a negative association between alexithymia and facial expression recognition performance (e.g., García-Rodríguez et al., 2023; Gul et al., 2023; van Dijl et al., 2024) and have found that alexithymia is negatively associated with empathy skills (Aaron et al., 2015; Aslan et al., 2020; Koçak, 2002; Yalnızoğlu-Çaka et al., 2018).

Examining the literature, studies have investigated the facial emotion recognition performances of individuals in different mood conditions (e.g., Bouhuys et al., 1995; Coupland et al., 2004; Izard et al., 1965; Lee et al., 2008). However, the variables "empathy level" and "alexithymia level," thought to affect the mood congruency phenomenon, were not addressed in the reviewed studies. In this respect, the current study, which investigates the facial emotion recognition performances of participants in different mood conditions with different alexithymia and empathy scores, is crucial. The hypotheses for the study are listed as follows: 1) Participants in groups with varying empathy and alexithymia levels (high alexithymia-low empathy, low alexithymia-high empathy, low alexithymia-low empathy, high alexithymia-high empathy) will significantly differ in their overall performance in the facial emotion

*Corresponding Author. **E-mail:** isenkal@ankara.edu.tr

Received: Dec 27, 2024 · **Revised:** Apr 7, 2025 · **Accepted:** May 23, 2025 · **Published Online:** Dec 29, 2025
Author Note: (1) We would like to express our gratitude to Res. Asst. Dr. Turan Gündüz for his valuable contributions to our study. (2) This study was presented as a poster at the National Congress for Graduate Psychology Students, held at Akdeniz University on September 6, 2024.
Association of Clinical Psychology Research 2026

recognition task, regardless of the type of emotion-induced; 2) Participants will recognize emotional facial expressions that are congruent with the type of emotion being induced with significantly higher performance than emotional facial expressions that are incongruent; 3) When participants are induced by the emotion of sadness, overall performance on the facial emotion recognition task will be significantly lower than in conditions under which happiness or neutral emotions are induced. When participants are induced by the emotion of happiness, overall performance on the facial emotion recognition task will be significantly higher than in other emotion-induction conditions; and 4) When the emotion of happiness is induced, the performance in recognizing positive emotional facial expressions will significantly differ among groups with varying levels of empathy and alexithymia. When the emotion of sadness is induced, the performance in recognizing negative emotional facial expressions will significantly differ among the groups in question.

METHODS

A total of 247 participants aged 18-55 were reached, including 108 males (M_{age} = 21.09, *SD* = 4.09), 138 females (M_{age} = 22.45, *SD* = 4.85), and 1 participant who did not state their gender. In the first phase of the two-stage study, voluntary participants completed the Demographic Information Form, Empathy Scale (Baron-Cohen & Wheelwright, 2004), and Toronto Alexithymia Scale (TAS-20; Bagby et al., 1994a, 1994b) online. As a result of the exclusion criteria, the sample of the second stage consisted of 141 participants, 82 females (M_{age} = 20.41, *SD* = 1.79) and 59 males (M_{age} = 21.29, *SD* = 2.71), aged between 18 and 30, who also participated in the first stage of the study. Following the outlier analysis performed on the data obtained in the second stage of the study, the final analyses were conducted on 105 participants (M_{age} = 20.83, *SD* = 2.13), 65 (62%) females and 40 (38%) males.

As a result of the data obtained from the Empathy Scale and TAS-20, four groups were obtained. Participants were randomly assigned to groups and shown one of three-minute emotional videos (happiness, sadness, and neutral) based on their assigned condition. Emotion induction was performed based on relevant literature. A scene from the movie "The Champ" was selected for the sadness video. A section from a nature documentary was used for the neutral video, and the "Aerial Boundaries" sound (Schmid & Schmid-Mast, 2010), preferred as a neutral sound in the literature, was added to it. For the happiness video, a scene from the movie "Hababam Sınıfı Uyanıyor" was selected following a pre-test study conducted with 22 voluntary participants at the university.

To control the emotion induction manipulation, participants were administered the PANAS (Watson et al., 1988) as a post-test after watching the videos. Then, participants completed the practice phase and then the main phase of the facial emotion recognition task. A task was designed to measure facial emotion recognition performance, consisting of 196 different photographic stimuli, including 84 male and 84 female faces. For each emotion (happiness, sadness, anger, fear, surprise, disgust, and neutral), eight right-profile, 12 front-profile, and eight left-profile facial expression photographs were chosen, with equal numbers of males and females. All photographs were randomly selected from the Karolinska Directed Emotion Faces (Goeleven et al., 2008; Lundqvist et al., 1998). In the constructed Facial Emotion Recognition Task, each trial in the main task and the practice phase began with a fixation plus, followed by the facial expression photograph stimulus, a response screen, and a masking screen.

The first three hypotheses were analyzed using One-Way ANOVA, while the fourth hypothesis was analyzed using Multifactor ANOVA for Independent Groups.

RESULTS

A series of analyses were conducted to examine how empathy and alexithymia levels, as well as mood induction (happiness, sadness, neutral), influenced participants' ability to recognize emotions from facial expressions. When comparing the four groups, there were no significant differences in overall emotion recognition performance [$F(3,101) = .89$, $p = .45$]. The mean scores were quite similar.

Mood induction also did not significantly affect the recognition of positive or negative emotions. Participants in the happiness, sadness, and neutral mood conditions showed comparable performance when recognizing positive emotions—27.88 (*SD* = 0.33), 27.78 (*SD* = 0.58), and 27.94 (*SD* = 0.24), respectively—and no significant differences were found [$F(2,102) = 1.30$, $p = .28$]. Similarly, no differences emerged in recognizing negative emotions across mood conditions, $F(2,102) = .55$, $p = .58$, with means of 23.26 (*SD* = 1.48), 22.95 (*SD* = 1.48), and 23.30 (*SD* = 1.64), respectively. General emotion recognition performance was also unaffected by mood, $F(2,102) = .67$, $p = .51$. Lastly, the interaction between mood conditions and empathy–alexithymia groupings did not significantly influence positive emotion recognition, $F(6,93) = .85$, $p = .53$, or negative emotion recognition, $F(6,93) = .64$, $p = .70$.

Overall, the analyses revealed that neither empathy nor alexithymia levels and mood induction conditions led to significant differences in facial emotion recognition performance. Additionally, no interaction effects were found between these variables. These findings indicate that the expected mood congruency effect did not emerge and that individual differences in empathy and alexithymia did not significantly influence participants' ability to recognize emotions from facial expressions.

DISCUSSION

We examined the general and mood-congruent facial emotion recognition performances of participants with differing levels of empathy and alexithymia under different mood conditions. However, the hypotheses were not confirmed. Within the scope of the Emotion Induction Control Analysis, the mood of the sadness group was sig-

nificantly different from that of the other groups. On the other hand, the moods of the happiness group and the neutral group did not differ from each other. This finding can be understood as the studies examined in the literature were conducted in Western culture, suggesting that the methods used may not be as effective in Turkish culture as in Western culture. Moreover, the length of the emotion-induction videos in the study was approximately two and a half minutes, which could be a brief time to evoke an emotion.

Participants' general emotion recognition performances did not differ significantly from each other according to the type of emotion-induced or differentiated empathy and alexithymia levels, presumably because the facial expression stimulus was processed not only while it was visible on the screen but also while the response screen was visible during 5000ms; thus, participants showed high emotion recognition performance.

There are various studies on facial emotion recognition (e.g., Calvo et al., 2018; Gündüz, 2023) that use the method in which videos gradually progress from neutral to full expression. In this study, the stimuli were presented not as videos but as photographs of emotional expressions, which may have facilitated the task and led to higher performance. Our mood-congruency hypotheses were not confirmed, possibly because the large number of emotional stimuli and the task's length may weaken the effect of evoked emotions over time.

This study predicted the emergence of two groups based on the negative correlation between alexithymia and empathy: "high alexithymia-low empathy" and "low alexithymia-high empathy." Contrary to the literature, groups of "high alexithymia-high empathy" and "low alexithymia-low empathy" were also formed, and these groups did not differentiate from the "high alexithymia-low empathy" group in terms of alexithymia and empathy, respectively. It is proposed that this may explain why there is no significant difference in facial emotion recognition performance between groups under varying mood conditions.

Research indicates that women are more empathic (Akgün & Çetin, 2018; Ertuğ, 2018) and better at recognizing emotions than men (Abbruzzese et al., 2019; Demenescu et al., 2014; Mill et al., 2009). Concerning alexithymia, while some studies indicate that men exhibit more alexithymic characteristics (Levant et al., 2009), others (Mendia et al., 2024) point out the contradictory results in the literature. Regarding the relationship between gender and mood, a considerable number of findings underline differences between genders in terms of mood (e.g., Ayyash-Abdo & Alamuddin, 2007; Kuyumcu, 2011; Ortuño-Sierra et al., 2015; Öztürk & Siviş-Çetinkaya, 2015; Tümkaya, 2011; Westerhof & Barrett, 2005), while a few do not observe any mood differences between genders (e.g., Öztekin, 2008). Contrary to most of these findings, there is no significant difference between genders in terms of all variables in the current study.

The majority of the sample consisted of students from the Social Sciences, which limited the generalizability of the study. Moreover, factors such as the fact that higher levels of education may be related to higher emotion recognition performance (Khosdelazad et al., 2020; Mill et al., 2009), the fact that Social Sciences students are more empathic (e.g., Myyry & Helkama, 2001), and the fact that university students use technology regularly may be related to their success in the task and therefore may not have differed in facial emotion recognition performance.

The current study may contribute to the understanding of alexithymia, empathy, and facial emotion recognition subjects, which have rarely been studied (e.g., Lyvers et al., 2017), thanks to its comprehensive review of related research in the literature. Hence, the findings could be theoretically supportive and helpful for clinical research and intervention studies conducted on emotions in individuals showing alexithymic personality traits. It is recommended to carry out with a larger, more demographically diverse, gender-equal, and clinical sample in the future. Given the significance of emotions in cultural life (Jacobsen, 2023), it is also advisable to measure cultural differences in future studies to investigate potential cross-cultural variations. The diversification of the experimental design, scales used, emotion induction methods, and analyses done would shed light on future studies.

DECLARATIONS

Ethics Committee Approval: Ethical approval for this study was obtained from the Ankara University Ethics Committee (dated July 5, 2024; Decision No. 16/206).

Conflict of Interest: All authors declare that they have no conflicts of interest related to this manuscript.

Informed Consent: Written informed consent was obtained from all individuals who participated in the study.

Project/Funding: No funding was received for this study.

Data Sharing/Availability: The data generated and/or analyzed during this study are available from the corresponding author upon reasonable request.

Authors' Contributions: All authors contributed to the conception and design of the study. [EÖ] and [PEP] conducted the data analyses. All authors contributed to the writing of the manuscript. [İŞE] conducted the review and supervision of the manuscript. All authors read and approved the final manuscript.

Use of Artificial Intelligence: No artificial intelligence programs were used at any stage of the manuscript.

REFERENCES

Aaron, R. V., Benson, T. L., & Park, S. (2015). Investigating the role of alexithymia on the empathic deficits found in schizotypy and autism spectrum traits. *Personality and Individual Differences, 77,* 215–220.

Abbruzzese, L., Magnani, N., Robertson, I. H., & Mancuso, M. (2019). Age and gender differences in emotion recognition. *Frontiers in Psychology*, *10*, 479529.

Akgün, R., & Çetin, H. (2018). Üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerinin ve empati düzeylerinin belirlenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *7*(3).

Aslan, G., Bakan, A. B., & Yıldız, M. (2020). An investigation of the relationship between alexithymia and empathy tendency in university students receiving health education. *Perspect in Psychiatr Care,* 1–8.

Ayyash-Abdo, H., & Alamuddin, R. (2007). Predictors of subjective well-being among college youth in Lebanon. *The Jour-*

nal of Social Psychology, *147*(3), 265-284.

Bagby, R. M., Parker, J. D. A., & Taylor, G. J. (1994a). The twenty-item Toronto Alexithymia Scale—I. Item selection and cross-validation of the factor structure. *Journal of Psychosomatic Research, 38*(1), 23-32.

Bagby, R. M., Taylor, G. J., & Parker, J. D. A. (1994b). The twenty-item Toronto Alexithymia Scale—II. Convergent, discriminant, and concurrent validity. *Journal of Psychosomatic Research, 38*(1), 33-40.

Baron-Cohen, S., & Wheelwright, S. (2004). The empathy quotient: an investigation of adults with Asperger syndrome or high functioning autism, and normal sex differences. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 34*, 163-175.

Bouhuys, A. L., Bloem, G. M., & Groothuis, T. G. (1995). Induction of depressed and elated mood by music influences the perception of facial emotional expressions in healthy subjects. *Journal of Affective Disorders*, *33*(4), 215–226.

Bourke, C., Douglas, K., & Porter, R. (2010). Processing of facial emotion expression in major depression: A review. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, *44*(8), 681-696.

Bower, G. H. (1981). Mood and memory. *American Psychologist, 36(*2), 129.

Calvo, M. G., Fernández-Martín, A., Gutiérrez-García, A., & Lundqvist, D. (2018). Selective eye fixations on diagnostic face regions of dynamic emotional expressions: KDEF-dyn database. *Scientific Reports, 8*(1), 17039.

Coupland, N. J., Sustrik, R. A., Ting, P., Li, D., Hartfeil, M., Singh, A. J., & Blair, R. J. (2004). Positive and negative affect differentially influence identification of facial emotions. *Depression and Anxiety*, *19*(1), 31–34.

Demenescu, L. R., Mathiak, K. A., & Mathiak, K. (2014). Age- and gender-related variations of emotion recognition in pseudowords and faces. *Experimental Aging Research*, *40*(2), 187–207.

Ertuğ, N. (2018). Hemşire adaylarının empati düzeylerinin incelenmesi. *Bezmiâlem Science, 6*(1), 37-42.

García-Rodríguez, M., Alvarado, J. M., Fernández-Company, J. F., Jiménez, V., & Ivanova-Iotova, A. (2023). Music and facial emotion recognition and its relationship with alexithymia. *Psychology of Music*, *51*(1), 259-273.

Goeleven, E., De Raedt, R., Leyman, L., & Verschuere, B. (2008). The Karolinska directed emotional faces: A validation study. *Cognition and Emotion, 22(*6), 1094-1118.

Gul, H., Torun, Y. T., Cakmak, F. H., & Gul, A. (2023). Facial emotion recognition in adolescent depression: The role of childhood traumas, emotion regulation difficulties, alexithymia and empathy. *Indian Journal of Psychiatry*, *65*(4), 443-452.

Gur, R. C., Erwin, R. J., Gur, R. E., Zwil, A. S., Heimberg, C., & Kraemer, H. C. (1992). Facial emotion discrimination: II. Behavioral findings in depression. *Psychiatry Research*, *42*(3), 241–251.

Gündüz, T. (2023). *Oksitosin hormonunun organizasyonel ve aktivasyonel etkilerinin bazı sosyal psikolojik değişkenler bağlamında incelenmesi* (Tez No. 820147) [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Hale III, W. W. (1998). Judgment of facial expressions and depression persistence. *Psychiatry Research, 80*(3), 265–274.

Howe, M. L., & Malone, C. (2011). Mood-congruent true and false memory: Effects of depression. *Memory*, *19*(2), 192-201.

Izard, C. E., Wehmer, G. M., Livsey, W. J., & Jennings, J. R. (1965). Affect, awareness, and performance. In S. S. Tomkins & C. E. Izard (Eds.), *Affect, cognition, and personality*. (pp. 2–41) Springer.

Jacobsen, M. H., Kristiansen, S., & Smith, G. (2023). Emotions in culture and everyday life. In M. H. Jacobsen (Eds.), *Emotions in culture and everyday life. Conceptual, theoretical and empirical explorations*. (pp. 1-12) Routledge.

Joormann, J. (2010). Cognitive inhibition and emotion regulation in depression. *Current Directions in Psychological Science*, *19*(3), 161-166.

Khosdelazad, S., Jorna, L. S., McDonald, S., Rakers, S. E., Huitema, R. B., Buunk, A. M., & Spikman, J. M. (2020). Comparing static and dynamic emotion recognition tests: Performance of healthy participants. *PloS One*, *15*(10).

Koçak, R. (2002). Aleksitimi: Kuramsal çerçeve tedavi yaklaşımları ve ilgili araştırmalar. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, *35*(1), 183-212.

Kuyumcu, B. (2011). Üniversite öğrencilerinin duygusal farkındalık duyguları ifade etme benlik kurgusu ve öznel iyi oluş durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, *1*(2), 104-113.

Lee, T. M., Ng, E. H., Tang, S. W., & Chan, C. C. (2008). Effects of sad mood on facial emotion recognition in Chinese people. *Psychiatry Research*, *159*(1-2), 37–43.

Levant, R. F., Hall, R. J., Williams, C. M., & Hasan, N. T. (2009). Gender differences in alexithymia. *Psychology of Men & Masculinity*, *10*(3), 190-203.

Levkovitz, Y., Lamy, D., Ternochiano, P., Treves, I., & Fennig, S. (2003). Perception of dyadic relationship and emotional states in patients with affective disorder. *Journal of Affective Disorders*, *75*(1), 19-28.

Lundqvist, D., Flykt, A., & Öhman, A. (1998). Karolinska directed emotional faces. *PsycTESTS Dataset, 91,* 630.

Lyvers, M., Kohlsdorf, S. M., Edwards, M. S., & Thorberg, F. A. (2017). Alexithymia and mood: Recognition of emotion in self and others. *The American Journal of Psychology*, *130*(1), 83-92.

Mendia, J., Zumeta, L. N., Cusi, O., Pascual, A., Alonso-Arbiol, I., Díaz, V., & Páez, D. (2024). Gender differences in alexithymia: Insights from an Updated Meta-Analysis. *Personality and Individual Differences*, *227*(112710), 877-881.

Mill, A., Allik, J., Realo, A., & Valk, R. (2009). Age-related differences in emotion recognition ability: A cross-sectional study. *Emotion, 9*(5), 619-630.

Moritz, S., Gläscher, J., & Brassen, S. (2005). Investigation of mood-congruent false and true memory recognition in depression. *Depression and Anxiety*, *21*(1), 9-17.

Myyry, L., & Helkama, K. (2001). University students' value priorities and emotional empathy. *Educational Psychology, 21*(1), 25-40.

Niedenthal, P. M., Halberstadt, J. B., Margolin, J., & Innes-Ker, Å. H. (2000). Emotional state and the detection of change in facial expression of emotion. *European Journal of Social Psychology, 30*(2), 211–222.

Ortuño-Sierra, J., Santarén-Rosell, M., de Albéniz, A. P., & Fonseca-Pedrero, E. (2015). Dimensional structure of the Spanish version of the Positive and Negative Affect Schedule (PANAS) in adolescents and young adults. *Psychological Assessment, 27*(3), e1–e9.

Öztekin, C. (2008). *Cinsiyet, iç bütünlük ve fiziksel etkinliğin olumlu ve olumsuz duygu durumu üzerindeki rolü* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Öztürk, A., & Siviş-Çetinkaya, R. (2015). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile tinsellik, iyimserlik, kaygı ve olumsuz duygu düzeyleri arasındaki ilişki. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 42*(42), 335-356.

Riess, H., & Kraft-Todd, G. (2014). Empathy: A tool to enhance nonverbal communication between clinicians and their patients. *Academic Medicine, 89*(8), 1108–1112.

Schmid, P. C., & Schmid Mast, M. (2010). Mood effects on emo-

tion recognition. *Motivation and Emotion, 34(*3), 288-292.
Tosun, A., & Dağ, I. (2000). Mood congruent memory bias in implicit memory of individuals with depressive and non-depressive mood. *Turk J Psychol, 15*, 29-42.
Tümkaya, S. (2011). Humor styles and socio-demographic variables as predictor of subjective well-being of Turkish university students. *Eğitim ve Bilim*, *36*(160), 158.
van Dijl, T. L., Aben, H. P., Synhaeve, N. E., de Waardt, D. A., Videler, A. C., & Kop, W. J. (2024). Alexithymia and facial emotion recognition in patients with functional neurological disorder. *Clinical Neurology and Neurosurgery*, *237*, 108128.
Wadlinger, H. A., & Isaacowitz, D. M. (2006). Positive mood broadens visual attention to positive stimuli. *Motivation and Emotion*, *30*, 87-99.
Watson, D., Clark, L. A., & Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: the PANAS scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, *54*(6), 1063.
Watters, A. J., & Williams, L. M. (2011). Negative biases and risk for depression; Integrating self-report and emotion task markers. *Depression and Anxiety*, *28*(8), 703-718.
Westerhof, G. J., & Barrett, A. E. (2005). Age identity and subjective well-being: A comparison of the United States and Germany. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, *60*(3), S129-S136.
Wittekind, C. E., Terfehr, K., Otte, C., Jelinek, L., Hinkelmann, K., & Moritz, S. (2014). Mood-congruent memory in depression–The influence of personal relevance and emotional context. *Psychiatry Research*, *215*(3), 606-613.
Wojciechowski, J., Stolarski, M., & Matthews, G. (2014). Emotional intelligence and mismatching expressive and verbal messages: A contribution to detection of deception. *PLoS ONE*, *9*(3)
Yalnızoğlu-Çaka, S., Topal, S., Nemut, T., & Çınar, N. (2018). Relationship between alexithymia and empathy in nursing and midwifery students. *Journal of Human Sciences, 15*(2), 996-1005.